

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Nəzirlik əhalini
gripə qarşı
peyvənd
olunmağa
çağırır
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 sentyabr 2024-cü il Cümə axşamı № 169 (8542) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycan Xankəndidə separatizmi belə bitirdi - effektiv taktika

23 saatlıq antiterror tədbirləri dünya hərbi tarixinə düşüb; **deputat:** "Bölgədə təhlükəsiz və dinc həyat ritmi təmin olunub"

yazısı səh.5-də

NATO Rusiyanın içərilərini bombalamağa çağırır, ABŞ və Britaniya isə...

yazısı səh.12-də

Vəkil Elman Paşayevin həbsinin gerçək səbəbi üzə çıxır

yazısı səh.3-də

Neftin büdcə qiyməti dəyişməlidirmi - təklif

yazısı səh.6-də

Onlayn alış-verişdən vətəndaşlar razı, yoxsa narazıdır? - yanılan kim, qazanan kim...

yazısı səh.14-də

AYNA-nın islahatlarının tərs nəticəsi - qiyməti bahalaşdırmaq çıxış yolu deyil

yazısı səh.11-də

"Peycerli hücum"un şok təfərrüatları

yazısı səh.14-də

Rusiyaya iş dalınca gedən miqrantlar rus dilindən şifahi imtahan verəcək

yazısı səh.13-də

Niderlandın "xarab" mövqeyi - hollandlar niyə "coşub"?

yazısı səh.3-də

Dünya Bankı: "Azərbaycan su ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi üçün tədbirlər görməlidir"

yazısı səh.15-də

CƏNUBİ QAFQAZA TƏLƏ - İRƏVAN ÜZƏRİNDƏN BÖYÜK OYUN

Fransa silah tədarükünü artırır, Rusiya "Smerç" göndərir - nə baş verir?; Paşinyan ölkəsini bazara çıxarıb - kim daha çox xərcələsə, ona yaxınlaşır; Ermənistan Qərblə Rusiyanın maraqlarının toqquşduğu məkana çevrilib

yazısı səh.9-də

Mərkəzi Bank dollar satışına başlayacağını istisna etmədi - devalvasiya ehtimalı...

İqtisadçı: "Neft ixracında azalma, yaxud qiymətlərin kəskin düşməsi halında ölkəyə zəruri valyuta axınıni təmin edəcək səviyyədə artım təmin olunmayıb"

yazısı səh.10-də

Nadir Adilov:
"Vətəndaşlar keyfiyyətsiz hüquq xidmətinin qurbanı olurlar"

yazısı səh.4-də

Elçin Mirzəbəyli:
"Yasin Hüseynzadə İranın mövcud rejiminin obrazlarından biridir"

yazısı səh.7-də

Fazil Mustafa:
"Azərbaycanda LGBT-nin ən çox təbliğ edildiyi yer televiziyalardır və..."

yazısı səh.13-də

Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü təsis edildi - sərəncam

20 sentyabr - Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü kimi qeyd olunacaq.

Prezident İlham Əliyev buna dair sərəncam imzalayıb. Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aidiyyəti xüsusi nümayəndəlikləri ilə birlikdə bu sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Ceyhun Bayramov ABŞ dövlət katibinin köməkçisinin müavini ilə görüşdü

Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisinin müavini Coşua Hakin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

XİN-dən APA-ya verilən xəbəre görə, görüşdə Azərbaycan və ABŞ arasında ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq məsələləri, habelə postmünaqişə dövründə regional vəziyyət, Azərbaycan və Ermənistan arasında normalaşma prosesinin perspektivləri müzakirə olunub.

Azərbaycanın cari ildə ev sahibliyi edəcəyi BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) hazırlıqlar çərçivəsində Azərbaycan-ABŞ əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirilib.

İkitərəfli münasibətlərdə müsbət dinamikanın yaradılması, əməkdaşlıq perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində səylərə baxmayaraq, bəzi ABŞ rəsmilərinin qərəzli fikirlərinin ikitərəfli münasibətlərə mənfi təsir etdiyi diqqətə çatdırılıb. Bu xüsusda 16 sentyabr tarixində Ermənistanın ABŞ-dakı səfirliyində ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin administrator müavini İzobel Koulmanın Azərbaycana qarşı açıqlamalarına istinad edilərək, bu kimi çıxışların Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmətsizlik olduğu, ölkəmizin suveren ərazilərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin qanunsuz mövcudluğuna son qoymuş antiterror tədbirləri ilə bağlı faktları təhrif etmək məqsədi daşıdığı vurğulanıb.

Görüş zamanı postmünaqişə dövründə bölgədəki vəziyyət, Azərbaycanla Ermənistan arasında normalaşma və sülh sazişi üzrə aparılan proses barədə qarşı tərəfə məlumat verilib. Azərbaycanın Ermənistanla sülh prosesinin əsas elementlərinin təşəbbüskarı kimi bölgədə sülh və sabitliyin bərqərar edilməsində maraqlı tərəf olduğu xatırlanıb. Bölgədəyi mina təhdidləri qeyd edilib, bu istiqamətdə mümkün əməkdaşlıq nəzərdən keçirilib.

Sülh sazişi üzrə danışıqlarda əhəmiyyətli irəliləyişə baxmayaraq, yekun sülh sazişinin imzalanmasına ən ciddi maneənin başda Ermənistan Konstitusiyası olmaqla, bu ölkənin bir sıra hüquqi və siyasi sənədlərində Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının davam etməsi olduğu vurğulanıb. Bundan əlavə, Ermənistanın hərbiləşdirilməsi siyasətinin bölgədə sülh və sabitliyə xidmət etmədiyini bildirilib.

Görüşdə habelə qarşılıqlı maraq doğuran digər ikitərəfli və regional məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Alptekin Cihangir İşbilir "Yeni Müsavat" Media Qrupunu ziyarət etdi

Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin mətbuat (ilətişim) müşaviri Alptekin Cihangir İşbilir "Yeni Müsavat" Media Qrupunu ziyarət edib. Görüş mehriban və səmimi ortamda baş tutub.

C.İşbilir "Yeni Musavat"ın redaksiyasını gəzib və yaradıcı heyətlə tanış olub.

O, müxbirlərlə söhbət edib və iş şəraiti ilə yaxından maraqlanıb. Media müşaviri qəzetin tarixi ilə bağlı məlumatları maraqla

dinləyib və qəzetlə səfirliyin əməkdaşlığının yüksəldilməsi zərurətindən danışdı. C.İşbilir həmçinin bərabər layihələrin hazırlanmasında qəzetçilərdən təkliflər gözlədiyini açıqlayıb.

Müşavir "Yeni Müsavat" Media Qrupu ilə yaxından

əməkdaşlıq etmək istəyini ifadə edib.

"Yeni Müsavat" Media Qrupunun rəhbərliyi Cihangir İşbilirə ziyarət və gözəl sözlər, arzular üçün təşəkkür edib.

Alptekin Cihangir İşbiliri köməkçisi Şəraf Məmmədov müşayiət edib.

Sonda işə xatirə şəkilləri çəkdirilib.

☐ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Ərdoğan: "Türkiyə konstitusiyaya dəyişikliyi məsələsində qərarlıdır"

Türkiyənin yeni konstitusiyaya ehtiyacı var.

"Report" xəbər verir ki, bunu Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankarada çıxışı zamanı deyib.

O bildirib ki, hazırkı konstitusiya Türkiyə demokratiyasına uyğun deyil: "Sivil dəyərlərə malik konstitusiyaya ehtiyac var".

Dövlət başçısı Türkiyənin konstitusiyaya dəyişikliyinə qərarlı olduğunu bildirib.

İlon Maskdan bəd proqnoz: "Tramp uduzsa..."

Əgər Respublikacılar Partiyasından prezidentliyə namizəd Donald Tramp qarşıdan gələn prezident seçkilərdə uduzsa, Birləşmiş Ştatlar "tiranlığa sürüklənəcək".

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu barədə amerikalı ixtiraçı milyarder İlon Mask bəyan edib.

Qeyd edək ki, bundan öncə İlon Mask Trampın uduzması halında ABŞ-da bir daha düzgün seçkilərin keçirilməyəcəyini demişdi.

Musavat.com

Bu ərazidə hərəkət tam məhdudlaşdırılacaq

19 sentyabr
saat 06:00-dan etibarən

Bakı şəhəri, Süleyman Əhmədov küçəsinin 8 Noyabr prospekti ilə birləşən hissəsində aparılacaq təmir işləri ilə əlaqədar avtonəqliyyat vasitələrinin hərəkəti tam məhdudlaşdırılacaq.

Musavat.com bu barədə AAYDA-ya istinadən məlumat verir.

Sürücülərdən aparılan işlərə anlayışla yanaşmaları, qeyd olunan müddət ərzində hərəkət istiqamətlərinə uyğun alternativ yollardan istifadə etmələri xahiş olunur.

Noyabrda iş və istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib, 6 gün ardıcıl qeyri-ış günü olacaq

İş və istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

APA-nın xəbərinə görə, Nazirlər Kabineti bu barədə qərar verib.

İş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə 2024-cü il 12 və 13 noyabr iş günləri ilə müvafiq olaraq 16 və 23 noyabr istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

Qeyd edək ki, 8 noyabr Zəfər günü qeyri-ış günüdür. 9 noyabr Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı günü, iş günü hesab edilməyən bayram günüdür. Bu il 9 noyabr şənbə gününə təsadüf etdiyi üçün Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq növbəti həftənin bazar ertəsi - 11 noyabr qeyri-ış günü olacaq. Beləliklə, iş və istirahət günlərinin yerinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar 6 gün - 8, 9, 10 (bazar günü), 11, 12 və 13 noyabr qeyri-ış günü olacaq.

Niderland növbəti dəfə Azərbaycana və postmünaqişə dövründə regiondakı mövcud vəziyyətə münasibətdə qərəzli yanaşma nümayiş etdirir.

Niderland Krallığı tərəfindən 13 sentyabr 2024-cü il tarixində dərc olunmuş hökumət proqramının "Beynəlxalq təhlükəsizlik" bölməsində yer alan iddialarla bağlı Xarici İşlər Nazirliyi kifayət qədər sərt bəyanat verib.

"Əvvəla, bu ölkənin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin azad edilməsini "Dağlıq Qarabağın ələ keçirilməsi" kimi qeyd etməsi qəbul edilməzdir. Qarabağ bölgəsi hər zaman ölkəmizin ayrılmaz hissəsi olub və 30 ilə yaxın Ermənistanın qanunsuz işğalı altında idi.

Niderlandın Ermənistanın bu qanunsuz hərəkətlərinə göz yumması təəssüf doğurur. Azərbaycanın bu ərazilərin azad edilməsi ilə bağlı tədbirləri beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanan, habelə bu və ya digər şəkildə yanlış dəyərləndirilə bilinməyəcək qədər ölkəmizin suveren hüququ olub.

Bununla yanaşı, biz Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin qondarma "Dağlıq Qarabağ" şəklində yanlış adlandırılmasını qətiyyətlə rədd edirik. Bu, Ermənistanın Azərbaycanla qarşı ərazi iddialarının daha bir bariz təzahürüdür. Azərbaycanda "Dağlıq Qarabağ" adlı inzibati və ya coğrafi vahid olmadığını, habelə hər bir dövlət və təşkilatın Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərində Azərbaycan Respublikasının müvafiq orqanları tərəfindən standartlaşdırılmış

Niderlandın "xarab" mövqeyi - hollandlar niyə "coşub"?

Siyasi şərhçi: "Niderland hökuməti Makron kimi özünü rüsvay etmək istəmirsə, Cənubi Qafqaz siyasətində dönüş etməlidir"

Niderland hər zaman erməni-pərəst mövqeyi ilə seçilib: "Hələ 44 günlük müharibədən əvvəl də bu cür bəyanatlar eşidilirdi. Bu ölkənin paytaxtı Amsterdamda böyük erməni diasporu fəaliyyət göstərir. Həmçinin bu şəhər PKK-nın əsas təşkilatlandığı yerlərdən biridir. Dəfələrlə Türkiyə bununla bağlı bu ölkəyə müraciət edib. Ancaq faydası yoxdur".

Politoloq qeyd edib ki, Niderland parlamenti islamofob və antitürkücü siyasilərlə doludur: "Avropanın məşhur neofaşist və türk düşməni siyasətçisi Geert Vilders onların başında gəlir. Niderland Fransanın kürəyinə düşüb, bu cür ittihamları səsləndirir. Əgər bu ölkənin hökuməti Emanuel Makron kimi özünü rüsvay etmək istəmirsə, Cənubi Qafqaz siyasətində dönüş etməlidir. Əksi onlar üçün yaxşı qurtarmayacaq. İndiki dövrdə Avropa ölkələri üçün Azərbaycanla münasibətləri gərginləşdirmək yaxşı variant deyil. Xüsusilə də Rusiya və Ukrayna arasında müharibənin davam etdiyi

Zeynal Əmrəliyev xatırladı ki, Azərbaycanda çox sayda Niderland şirkəti işləyir və Amsterdam çalışmalıdır ki, bu şirkətlər Qarabağın yenidən dirçəldilməsi layihələrində də iştirak etsin: "Onlar bundan ancaq qazana bilərlər. Bu kimi qazanc gətirəcək layihələrdə iştirak etmək yerinə bu cür bəyanatları səsləndirir.

Biz torpaqlarımızı azad etmişik və məskunlaşma siyasətini həyata keçiririk. Açıq, kimin kənardan nə etdiyinin bizə heç bir təsiri yoxdur. Bu, sadəcə, onların özlərinə zərərdir. Münasibətlərin korlanmasından bu dövlətlər itirəcəklər".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Elman Paşayevin həbsinin gerçək səbəbi üzə çıxır

Azərbaycanlı hüquqşünas Rusiyada kimin qəzəbinə tuş gəlib? - Bastırkinə qarşı ittihamlar

Rusiyada saxlanılan keçmiş vəkil Elman Paşayev sentyabrın 18-də Moskva Hərbi Qarnizon Məhkəməsinə gətirilib.

Onun barəsində 2 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Elman Paşayev barəsində Rusiya Cinayət Məcəlləsinin xüsusilə külli miqdarda dələduzluq maddəsi ilə cinayət işi başlanıb.

İstintaq məlumatına görə, o, müəyyən məbləğ qarşılığında rusiyalı blogger Yelena Blinovskaya və həyat yoldaşı Alekseyi cinayət məsuliyyətindən azad etməyi vəd edib. Sözügedən məsələ barədə razılaşma bu ilin fevralında keçmiş vəkillə Aleksey

Blinovskinin şəxsi görüşü zamanı əldə edilib və Paşayev Blinovskidən 46 milyon rubldan çox vəsait alıb.

Keçmiş vəkili həmin maddə üzrə 1 milyon rubl həcmində cərimə ilə yanaşı, 10 ilə qədər həbs cəzası gözləyə bilər.

Yelena Blinovskaya gəlincə, o, 905 milyon rubl həcmində vergidən yayınmaqda, eləcə də ödənilməmiş vergilərin böyük bir hissəsinin leqallaşdırılmasında ittiham edilir. Blogger 2023-cü ilin aprelindən ev həbsində olsa da, 2024-cü ilin yanvarında hökmün şərtlərini pozduğuna görə həbs edilib. İstintaq Komitəsinin versiyasına görə, Aleksey Blinovski həyat yoldaşı Yelena ilə bu məsələdə əlbir. Lakin o, xüsusi hərbi əməliyyatda iştirak etdiyindən ona qarşı istintaq dayandırılıb.

Maraqlıdır ki, Elman Paşayevin də xüsusi hərbi əməliyyatda iştirakı nəzərə

alınmır. Bu məqam həm yerlimizin sifarişlə həbs olunmasına dair iddiaları gücləndirir.

Belə ki, xeyli müddətdir ki, Rusiya mediasında Elman Paşayev rüzgarı əsir. Onun barəsində yayılan məlumatlardan asanlıqla bu qənaətə gəlmək olur ki,

əslən azərbaycanlı olan və Rusiyanın məşhur vəkili-rindən biri kimi tanınan Elman Paşayev israrlı şəkildə təqib olunur.

Bunu ilk növbədə həmvətənimizə qarşı irəli sürülən ittihamların predmetsiz olması sübut edir. Onu təqib edən, peşə fəaliyyətinə maneçilik törədən, həbs etdirmək istəyənlər nə qədər yüksək mənəbli və güclü olsalar da sona qədər məqsədlərinə çatı bilmirlər.

Tanınmış vəkil saxlanıldıqdan sonra yaxınları Musavat.com-a bildiriblər ki, Elman Paşayevin bəzi yüksək mənəbli şəxslərlə, konkret olaraq, Rusiya İstintaq Komitəsinin rəhbəri Aleksandr Bastırkinlə problemi var və məhz bu şəxs öz səlahiyyətlərindən istifadə edərək onu təqib edir, dönüb-dönüb necəsə doladımağa çalışır.

Həmin yazıdan sitat: "Maraqlıdır ki, hazırda Rusiya-Ukrayna müharibəsində tank ekipajının komandiri kimi döyüşlərdə

iştirak edən Paşayevi, necə deyirlər, "frontovik" olması da xilas etmir. Bundan əvvəl ən ağır cinayətlər törətmiş məhkumları belə müharibəyə gedəcəkləri təqdirdə azadlığa buraxan, məhkumluqlarını ləğv edən hakimiyyət orqanları hər hansı bir təqsiri sübut olunmayan, döyüşlərdə bir neçə dəfə yaralanmış hüquqşünas zabiti cəbhədən geri çağırıb və həbs edir.

Yaxınlarının dediyinə görə, Elman Paşayev özünə, öz təqsirsizliyinə əmin-dir və təcrübəli hüquqşünas kimi özünü layiqincə müdafiə edəcək. Bildirilir ki, yaxın günlərdə ən yüksək səviyyədə onun günahsızlığı sübut olunacaq və həmvətənimiz azadlığa buraxılacaq.

Onu da qeyd edək ki, E.Paşayev iştirak etdiyi döyüşlərə görə RF rəhbərliyi tərəfindən müxtəlif medallarla təltif edilib".

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Kremlin yaxınlığında atışma olub, 2 nəfər ölüb, 28 nəfər saxlanılıb

Moskvanın mərkəzində, Kremlin yaxınlığında yerləşən "Wildberries" şirkətinin baş ofisində silahlı atışma ilə bağlı 28 nəfər saxlanılıb.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Rusiya hüquq-mühafizə orqanları məlumat yayıb.

Şirkətin yerləşdiyi Romanov Dvor biznes mərkəzinə giriş bağlanıb, həmin küçədə nəqliyyatın hərəkəti məhdudlaşdırılıb.

"Wildberries"-dəki mənbə şirkətin Romanov Dvor biznes mərkəzindəki ofisinin təhlükəsizlik xidmətinin 2 əməkdaşı ofisi ələ keçirmək cəhdi zamanı öldürüldüyünü açıqlayıb.

Qeyd edək ki, sentyabrın 18-də "Wildberries"-in baş ofisində silahlı insident baş verib. İnsidentin şirkətin rəhbəri Tatyana Bakalçukun həyat yoldaşı Vladislav Bakalçukun və bir qrup kişinin binaya buraxılmaması səbəbindən baş verdiyi bildirilib.

Nəticədə biri polis əməkdaşı olmaqla, iki nəfər yaralanıb, bir nəfər isə həyatını itirib.

Şirkətdən o da bildirilib ki, Vladislav Bakalçuk mühafizəsi ilə birlikdə Moskvadakı "Wildberries" ofisinə qanunsuz daxil olmağa cəhd edib.

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl Tatyana Bakalçukəri Vladislavla boşanma prosesinin başladığını açıqlamışdı.

Təşkilati tədbirlər çərçivəsində bizim elektron sistemlərin gücləndirilməsi, əsasən mediasiya prosesinin rəqəmsallaşdırılması, tərəflərin mediasiya prosesinə müraciətinin daha da asanlaşdırılması nəzərdə tutulub.

Bunu ədliyyə nazirinin müavini Toğrul Hüseynov "Mübahisələrin həlli, məhkəmə sistemi və hüququn aliliyi" işçi qrupunun iclasında deyib.

O bildirib ki, ölkəmizin statistik göstəricilərini özündə əks etdirən rəqəmlər vahid məhkəmə sisteminə dərc olunur. Yeni hər bir şəxs daxil olub məhkəmə işlərinin sayı, həll olma əmsalı barədə statistik məlumatları əldə edə bilirlər.

Nazir müavini onu da qeyd edib ki, elektron məhkəmə sisteminin inkişafı, habelə məhkəmələrin və digər orqanların qərarlarının operativ icrası və effektivliyinin artırılması istiqamətində qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi üzrə işlər aparılır.

Mediasiya təşkilatı, ümumilikdə bu proses cəmiyyətə, hüquqi sahəyə nələr qazandırdı? Nəticələr nədir?

Məlumat üçün bildirik ki, mediasiya mübahisələrin məhkəmədən kənar həlli üsuludur. Mediasiya zamanı tərəflər mediatorun (vasitəçinin) köməyi ilə digər tərəfin mövqeyi barədə daha çox məlumat qazanmaqla, öz mövqeyini yenidən qiy-

mətləndirir və barışmaq imkanlarını araşdırır. Tərəflərin vicdanla yanaşdıqları və mübahisəni həll etməkdə maraqlı olduqları mediasiya proseslərində tərəflərin mübahisəni həll etmələri ehtimalı 85%-dən yüksəkdir. Mediasiyanın belə uğurlu olmasının əsas səbəbləri aşağıdakılardır:

Mediasiya zamanı tərəflər mediatorun (vasitəçinin) köməyi ilə həm özlərinin, həm də qarşı tərəfin mövqeyini yenidən qiymətləndirmək imkanı əldə edirlər. Bu zaman tərəflər qarşı tərəfin sübutları və hüquqi əsasları ilə tanış olur, məhkəmə prosesinin gedişatı və nəticəsi barədə daha aydın mənzərə qazanırlar.

Mediator (vasitəçi) tərəflər arasındakı münasibətlərin kəskinləşməsinin və tərəflərin mövqələrinin uzaqlaşmasının qarşısını alır. Belə ki, tərəflər vasitəçinin iştirakı olmadan mübahisəni həll etmək istədikdə, öz mövqələrini, inam görüntülərini və simalarını qorumaq üçün güzəştə getmirlər və müəyyən hallarda, sadəcə olaraq, daha aqressiv mövqe sərgiləyirlər. Qeyd edilən problemlərin qarşısının alınması isə

Mediasiya cəmiyyətə nə qazandırdı - artıq rəqəmsallaşır

Nadir Adilov: "30 ildə əldə edilən nəticəni 5 aya görməyimizi istəyirlər..."

mediatorun əsas funksiyalarındandır.

Tərəflər mediasiya zamanı mübahisənin həllini üçüncü şəxsə etibar etmir, tam əksinə, mübahisənin həllini öz əllərində saxlayırlar. Bu zaman hər hansı üçüncü şəxsin (məsələn, hakim və ya arbitrin) səhv qərar qəbul etmək ehtimalı azalır. Həmçinin tərəflər öz müqəddəratını özləri müəyyən edirlər.

Mediasiya prosesi məhkəmə və arbitrajdan fərqli olaraq, daha qısa müddətdə (adətən bir gün ərzində) baş verir. Bu isə tərəflərin xərclərinə və vaxtlarına qənaət edir. Əlavə olaraq, məhkəmə və arbitraj zamanı tərəflər qərarların qüvvəyə minməsi və icraya yönəldilməsi üçün uzunmüddətli məhkəmə (arbitraj) və icra proseslərindən keçməli olurlar. Mediasiya zamanı isə adətən tərəflər barışıq sazişini qısa müddət ərzində icra edirlər. Bu zaman tərəflər bir neçə il sonra hər hansı bir məbləğ əldə etmək əvəzinə, daha qısa müddətdə və mövcud dəyəri daha yüksək olan maddi və digər nemətlər əldə edirlər. Mediasiya əksər məhkəmə proseslərindən fərqli olaraq, konfidensialdır. Bu isə tərəflər barədə həssas məlumatları qorumaqla yanaşı, tərəflərin arasındakı mübahisənin mövcudluğunu gizli saxlayır və tərəflərin öz işgüzar münasibətlərini davam etdirməklərinə şərait yaradır.

"Vətəndaşlar keyfiyyətsiz hüquq xidmətinin qurbanı olurlar"

Yeri gəlmişkən, 2024-cü ilin 1-ci rübündə ölkədə Mediasiya Təşkilatına 11 692 müraciət daxil olub, bunlardan 10 308 müraciət tamamlanıb. Bunlardan təxminən 10 000 müraciət ailə mübahisəsinin payına düşür. 522 müraciət kommersiya, 487 müraciət əmək mübahisələrinin, 83 mübahisə isə digər mülki mübahisələrin payına düşür. Burada mübahisə təkcə boşanmadan getmir. Uşaqla ünsiyyət, qızıl zinet əşyaların geri alınması, cəhizin geri alınması və s. statistika ailə mübahisələrinin tərkibinə daxildir. Ailə mübahisələrindən təxminən 317 işə xitam verilib, məhkəməyə getməyib.

Mediasiya Şurası İdarə Heyətinin sədri Nadir Adilov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bildirib. O deyib ki, şura üç ildir fəaliyyət göstərir: "Mediasiya cəmiyyətə yeni bir hüquq mədəniyyəti gətirib. İstər ailə məsələləri, istər kommersiya mübahisələri, mülki-inzibati məsələlərdə artıq vətəndaşlar öz aralarında çekişmə prinsipini yox, uzlaşma prinsipini əsas götürür. "Mediasiya haqqında Azərbaycan Respublikasının" Qanunu vətəndaşa bu hüququ verir ki, bir hakimdən, qərar verən şəxsdən hansı ədalətli qə-

rarı istəyर्सə, onu özü qəbul etsin. Hər iki tərəf barışıq sazişini imzalasın. Tərəflərdən biri icra etməsə, məhkəmədə dövlət o şansda vətəndaşa verir ki, tərəflərin biri bu sazişi təsdiq etməklə icraat qaydasında bu məsələnin icrasına nail ola bilsin. Bu gün mediasiyada razılığa gələ bilməyən şəxsin heç bir məhkəmədən, hakimdən inciməyə haqqı yoxdur. Çünki qanun vətəndaşlara şans verib ki, mediasiya vasitəsilə öz problemini həll etsin. Vətəndaşlar alimentin artırılması, uşaqla ünsiyyət, cəhizin qaytarılması, qızıl zinet əşyalarının qaytarılması ilə bağlı mübahisələr var və bu problemin çoxunu həll edə bilir. Həll edə bilməyənlər məhkəməyə gedir. Məhkəmə də ədalətli baxır.

Mediasiya bizə nə verdi? Statistik məlumatlarımızı hər üç aydan bir paylaşıırıq. Mediasiya məxfiliyini qorumaq şərtlə mediatorların adı orada olur. Hansı mediator neçə işə baxır. Bu vaxta qədər nə qədər barışıq əldə edib. Ümumiyyətlə, barışıq sazişi dedikdə biz nəyi nəzərdə tuturuq? Burada nikahın pozulmasından yox tərəflərin öz aralarında gəldiyi razılığı nəzərdə tuturuq. Əlbəttə, biz nikahların dağılmasının əleyhinəyik. Bizim kazus-

larda olur ki, minlərlə ailə dağılmır, mediasiyada bu məsələ də həll olunur. İmzaladığımız barışıq sazişlərinin orta statistik dərəcəsi üç aylara böləndə 49-54 faiz arasında dəyişir. Uşaqla ünsiyyət məsələsinin mübahisə predmeti olmasının özü belə absurddur. Ata bəlli, ana bəlli, amma tərəfin biri uşaqla ünsiyyətə icazə vermir. Bu zaman ailə bağları pozulur. Ya da tərəflərdən biri qisas alır, cehizi vermir, zinet əşyasını qaytarmır, bu məsələlər məhkəmə predmetinə

çevrilir. Bu, vətəndaşın şəxsi mədəniyyətinə bağlı məsələdir".

Sədr əlavə edib ki, bəzən vətəndaşlar keyfiyyətsiz hüquq xidmətinin də qurbanı olurlar: "Vətəndaşlar 10-15 il bir yerdə yaşamış insanların mübahisəsinə qısa vaxtda həll edə bilən hüquqşünaslara müraciət etməlidirlər. Bəzi hüquqşünasların mediasiyadan, ümumiyyətlə, xəbərləri yoxdur. Amma bizə dəstək olan yüzlərlə hüquqşünas da var. Mediasiya həm də vətəndaşların mübahisələrinin vaxtını minimuma endirir. İllərlə davam edən mübahisələrə ehtiyac qalmır. Artıq mediasiya institutu ölkəmizdə özünü doğruldur. Ola bilər, bəziləri mediasiya ilə bağlı məlumatlı olmur, biz bəzən bundan sevinirik. Çünki adamın mediasiyaya işi düşməyibse, deməli, bu adamın mübahisəsi yoxdur. Biz artıq digər beynəlxalq təşkilatlarla sıx əlaqədəyik.

Bəzən də biz qınaqlarla üz-üzə qalıırıq. 30 ildə əldə edilən nəticəni 5 aya görməyimizi istəyirlər. Bu çox çətinidir, yeni bir institutdur. Eyni ekosisteme aid olan insanlar özləri də bu prosesə dəstək verməlidirlər".

□ Afaq MİRAYIQ,
"Yeni Müsavat"

Bu gün 2023-cü ilin 19 sentyabrında Azərbaycan Ordusunun Qarabağda erməni separatçı rejimini çökdürmək üçün həyata keçirdiyi 23 saatlıq antiterror tədbirlərinin 1-ci ildönümüdür.

Qarabağın böyük hissəsi 2020-ci ilin payızında döyüş yolu ilə, digər ərazilər - Ağdam, Kəlbəcər, Laçın 10 noyabr bəyanatına uyğun olaraq Azərbaycana təhvil verildikdən sonra rəsmi Bakı separatçı rejimin dinc yolla ləğvi üçün böyük çabalar göstərdi. Lakin Ermənistan terrorçu dəstələrini geri çəkmədi, separatçı rejimin "rəhbərləri" isə çağırışlara məhəl qoymadılar. Ötən ilin sentyabrında Azərbaycan tarixinə qızıl həflərlə yazılacaq daha bir zəfər günü yaşandı. 19 sentyabr 2023-cü ildə Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri zamanı Ermənistan ordusunun tör-töküntülərinə və separatçılara ağır zərbələr vuruldu. Düşmənin qüdrətli ordumuzun qarşısında 23 saat 43 dəqiqə dayanmağa gücü çatdı. Ağır itkilər verən işğalçılar ağ bayraq qaldıraraq təslim oldular. Ordumuzun Qarabağda keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri zamanı hərbi qulluqçularımız böyük igidlik və qəhrəmanlıq göstərdilər. 19 sentyabrda uğurla həyata keçirilən bu tədbirlər nəticəsində Qarabağda erməni separatizminə son qoyuldu. Bir sutkadan daha az bir zaman kəsiyində Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin ağ bayraq qaldırın silahı yerə qoymaları, döyüş mövqelərindən və hərbi postlardan çıxaraq tam şəkildə tərk-silah olunmaları milli dövlətçilik tariximizdə yeni qəhrəmanlıq salnaməsidir.

Separatçı ermənilərin, xunta rejiminin heç bir çağırışa məhəl qoymaması, bölgədə terror aktlarını davam etdirməsi, Ermənistanın 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının tələbini yerinə yetirməkdən yayınması antiterror tədbirini qaçılmaz edirdi.

19 sentyabr antiterror tədbirlərindən öncə Azərbaycan separatizminin əl-qolunu bağlamaq istiqamətində addımlar atılmışdı:

- 2023-cü il aprelin 23-də Laçın rayonunun Həkeri körpüsü üzərində - Ermənistanla şərti dövlət sərhədində sərhəd-buraxılış məntəqəsinin qoyulması ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü praktiki olaraq təmin edildi;

- Azərbaycan torpağında erməni separatizminin nəfəsliliyi olan "Laçın dəhlizi" ləğv edildi, bütün Qarabağa və Şərqi Zəngəzura tam nəzarət Azərbaycanın daxili işinə çevrildi;

- Azərbaycan torpağında separatizmin ləğvi və ərazimizdə qalan erməni silahlı dəstələrinin təminatları kəsildi, Ermənistan ərazisindən silah-sursat daşınmasının qarşısı alındı;

Azərbaycan Xankəndidə separatizmi belə bitirdi - effektiv taktika

23 saatlıq antiterror tədbirləri dünya hərbi tarixinə düşüb;
deputat: "Bölgədə təhlükəsiz və dinc həyat ritmi təmin olunub"

- Qarabağın erməni əhalisinin reintegrasiya prosesi ön plana çıxarıldı, erməni əhalisinin separatçıların və terrorçuların girovluğundan xilas edilməsi istiqamətində praktiki addımlar atıldı.

Lakin separatçı rejim yenə də silahı yerə qoymadı terrorçuluğu davam etdirdi. Xankəndi-Laçın yolundakı 4 aylıq aksiyalardan sonra müəyyən ərazilərə və koridora nəzarət ölkəmizə keçsə də, təxribatlar səngimədi. Belə ki, 2023-cü ilin 19 sentyabr tarixində Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki erməni silahlı qüvvələri bir sıra genişmiqyaslı hərbi təxribatlar və terror hücumları törətdi. Erməni kəşfiyyat-diversiya qrupları tərəfindən Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunda terror məqsədilə əvvəlcədən quraşdırılmış minaların partlaması nəticəsində müli şəxslər, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçuları şəhid oldu və yaralandı. Bununla yanaşı, ordumuzun bölmələri minatanlardan və müxtəlif çaplı atıcı silahlardan atəşə tutuldu. Nəticədə, Azərbaycan Ordusunun iki hərbi qulluqçusu yaralandı. Həmin gün Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qanunsuz yerləşdirilmiş erməni silahlı qüvvələrinin növbəti terror aktı nəticəsində Ağdam və Şuşa şəhərlərində müvafiq olaraq iki müli əməkdaş həlak oldu. Qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrinin döyüş mövqelərini gücləndirməsi və bölmələrini yüksək döyüş hazırlığı səviyyəsinə gətirməsi Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən təsbit edildi. Bütün bu təxribatların qarşısının alınması, üçtərəfli bəyanatın müddəalarının icrasının

təmin olunması, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlandı.

Cəmi 23 saat 43 dəqiqə ərzində erməni separatçıları ağ bayraq qaldırmağa məcbur oldular. Qarabağın erməni sakinlərinin nümayəndələrinin Rusiya sülhməramlı kontingenti vasitəsilə müraciətini nəzərə alaraq, tam atəşkəs haqqında razılaşma əldə olundu və 2023-cü il sentyabrın 20-də saat 13:00-da lokal xarakterli antiterror tədbirləri dayandırıldı.

Sentyabrın 28-də Qarabağın separatçı rejiminin rəhbəri Samvel Şahramanyan qondarma rejimin ləğvi ilə bağlı sənəd imzaladı. Beləliklə, 24 saatdan az müddətdə həyata keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycan ərazisində qanunsuz yerləşən Ermənistan ordusu tam şəkildə tərk-silah edilərək, ölkəni tərk etdi. Qarabağda qeyri-qanuni xunta rejimi ləğv edildi, separatçıların əsas rəhbərləri həbs edildi və Azərbaycan öz dövlət suverenliyini tam təmin etdi. Azərbaycanın Zəfər tarixi Xankəndi, Xocalı, Ağdərə, Xocavənd, Əsgəranda üçrəngli bayrağımızın yüksəldilməsi, ərazi bütövlüyümüzün tam bərpası ilə yekunlaşdı.

Faktiki olaraq Azərbaycan separatizmi antiterrorla sonlandırdı, suverenliyini tam bərpa etdi. Bu gün isə Xankəndidə firavan bir həyat var.

Azərbaycanın bu effektiv taktikası tarixi bir proses kimi qiymətləndirilir.

6-cı çağırış Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat" şərhində bildirdi ki, Azərbaycan 44

günlük müharibədə zəfərdən sonra Ermənistanla münasibətləri normallaşdırmaq, suverenlik və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə hörmət əsasında sülh müqaviləsi imzalamaq, ölkəmizin Qarabağ regionundakı etnik ermənilərin Azərbaycan vətəndaşları kimi reintegrasiyası və onların bütün hüquq və azadlıqlarının təmin olunması üçün çox sayılır. "Azərbaycan dəfərlə baş verən erməni təxribatlarına baxmayaraq, onlara bölgədə dinc və təhlükəsiz yaşamaq şərtlərini təklif etdi. Azərbaycan Qarabağ regionundakı erməni sakinlərə Ağdam-Xankəndi və Laçın-Xankəndi yollarından eyni anda istifadə etməklə Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin yük avtomobilləri ilə malların çatdırılmasını təmin etdi. Ancaq onlar bunu başa düşmədilər, Azərbaycana tabe olmayacaqlarını bəyan etdilər və təxribat, terror hərəkətlərini genişləndirdilər. Azərbaycan başqa yolun qalmadığını tam əmin olduqdan sonra antiterror tədbirlərini başlatdı və öz istəyinə nail oldu.

Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri zərərsizləşdirildi, onlar döyüş mövqelərindən və hərbi postlardan çıxaraq tam şəkildə tərk-silah oldular. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və yekunlaşdı. Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri zərərsizləşdirildi, onlar döyüş mövqelərindən və hərbi postlardan çıxaraq tam şəkildə tərk-silah oldular. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və yekunlaşdı.

Azərbaycanın bu effektiv taktikası tarixi bir proses kimi qiymətləndirilir.

zəfərdən sonra Azərbaycanın növbəti qələbəsi oldu. Azərbaycan bununla da öz konstitusiyaya hüquqları çərçivəsində atdığı addımlara uyğun olaraq dincəliyi və sabitliyi pozan, insanların həyatına qəsd edən terrorçuları zərərsizləşdirərək bölgədə sülhün və dayanıqlı təhlükəsizliyin əbədiyini də təmin etmiş oldu".

A.Hüseynov qeyd etdi ki, 44 günlük Zəfər yürüşündə BMT-nin 4 qətnaməsini təkbəşinə icra edən dövlətimiz, yenə təkbəşinə 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli bəyanatın icra olunmamış məddəsinin icrasını təmin etməyi bacardı, 28 sentyabrda Qarabağdakı separatçı rejim "rəsmi olaraq" özünü buraxdı və bununla da 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlayan, Azərbaycanın 200 illik məğlubiyyət tarixini dəyişdirən, bölgədə tamamilə yeni realıqlar yaradan Vətən müharibəsində əldə edilmiş zəfər tamamlandı: "19 sentyabr qələbəsinin nəticəsi olaraq 2023-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev müqəddəs Azərbaycan Bayrağını Ağdərədə, Xocalıda və Xankəndidə qaldıraraq xalqımıza 30 ildən çox səbirlə gözlənilən ən böyük müjdəni - tam qələbə xəbərini verdi. 32 il ərzində Xankəndidə separatizm, terrorçuluq, türk düşmənciliyi təbliğatının yuvasına çevrilmiş binanın üzərinə Azərbaycan Respublikasının gerbini vurdu, önündə müqəddəs Azərbaycan Bayrağı qaldıraraq revansizm çağırışları edənlərə də son xəbərdarlığını etdi. Sözü imzası qədər keçərli, siyasi iradəsi, prinsipliliyi, uzaqgörənliyi ilə ən yeni Azərbaycan tarixinə öz möhürünü vurmuş və gələcək nəsillərə parlaq inkişaf yolu açmış lider İlham Əliyev Azərbaycan ərazisində erməni separatizminə son qoydu, Azərbaycanın müstəqilliyini, hər bir qanş torpağı üzərində suveren hüququ tam bərpa etdi. Xankəndi zəfəri ilə Azərbaycan özünün keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə daxil oldu. Bu gün Xankəndidə həyat qaynayır. Qarabağ Universiteti fəaliyyətə başlayıb. Bütün bölgə inkişaf dövrünə qədəm qoyub. Bölgədə təhlükəsiz və dinc həyat ritmi təmin olunub".

Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri zərərsizləşdirildi, onlar döyüş mövqelərindən və hərbi postlardan çıxaraq tam şəkildə tərk-silah oldular. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və yekunlaşdı.

Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri zərərsizləşdirildi, onlar döyüş mövqelərindən və hərbi postlardan çıxaraq tam şəkildə tərk-silah oldular. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və yekunlaşdı.

Politoloq Yusif Bağırzadə isə bildirdi ki, antiterror əməliyyatının regionda yeni realıqlar yaratdığı danılmaz

faktdır: "Ermənistanın üzərinə düşən öhdəlikləri icra etməkdən boyun qaçırması, öz silahlı hərbi birləşmələrini ərazilərimizdən çıxarmaması və bu azmış kimi, separatçı rejim silah-sursat tədarükü edərək onları yeni təxribatları ruhlandırması antiterror əməliyyatını vacib edirdi və bu da baş verdi. "Fərrux", "Qisas" və bu kimi digər hərbi əməliyyatlardan dərs çıxarmayan düşməni və onu hər vaxtla himayə edən qüvvələr yenə də humanitar məqsədlər üçün nəzərdə tutulmuş Laçın yolunun imkanlarından öz çirkin məqsədləri naminə yararlanaraq silah-sursatların daşınmasını davam etdirdilər. Erməni təxribatlarının qarşısının alınması, üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının icrasının təmin olunması, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlandı.

19 sentyabr 2023-cü ildə Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri zamanı Ermənistan ordusunun tör-töküntülərinə və separatçılara ağır zərbələr vuruldu və bu şübhəsiz ki, tariximizin qürur duyulması səhifəsidir. Azərbaycan Ordusu qarşısında cəmi 23 saat 43 dəqiqə ərzində dayanmağa güc tapan düşməni ağır itkilər verərək təslim olmağa məcbur edildi. Bununla da Qarabağda erməni separatizminə son qoyuldu.

İndi üzərindən bir il keçdikdən sonra antiterror tədbirlərinin nəticələrinə baxdıqda daha aydın şəkildə görmək olur ki, bu əməliyyatlar faktiki olaraq son 200 ilə yaxın müddət ərzində regionda mövcud olmuş terrorizmə, separatizmə son qoydu. Həmçinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi ilə barışa bilməyən, radikal separatçı qruplar üzərindən regiona müdaxilə etmək imkanlarını qoruyub saxlamağa çalışan xarici dairələrin çoxillik sənədləri tamamilə sıradan çıxmış oldu.

Ən önəmli isə təkə separatçı rejimin ləğvi deyil, həm də Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqlarda əsas maneə olan Qarabağın erməni əhalisinin hüquq və təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələ birdəfəlik olaraq gündəlikdən çıxarıldı".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan hökuməti 2025-ci il üçün dövlətin büdcəsinin ilkin parametrlərini, həmçinin növbəti 3 il üçün makroiqtisadi göstəricilərini açıqlayıb.

Maliyyə Nazirliyinin təqdim etdiyi "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair Açıqlama"dan aydın olur ki, İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən avqust ayında ortamüddətli dövr - 2025-2028-ci illər üzrə Azərbaycanda makroiqtisadi sahədə gözləntilər proqnozlaşdırılıb. Nazirliyin hazırladığı baza ssenaridə Azərbaycanın əsas gəlir mənbəyi olan neftin bir barelinin orta illik ixrac qiyməti 2025-ci il üçün 70.0 ABŞ dolları və 2026-2028-ci illər üçün 65.0 ABŞ dolları fərz edilib. İkinci əsas ixrac məhsulumuz olan təbii qazın min kubmetrinin orta illik ixrac qiyməti isə baza ssenaridə 2025-ci il üzrə 242.0 ABŞ dolları, 2026-2028-ci illər üzrə isə 236.0 ABŞ dolları olaraq götürülüb.

Proqnozlara əsasən 2025-ci ilin sonuna ÜDM-in həcmi 129.2 milyard manat, o cümlədən qeyri-neft/qaz ÜDM-in həcmi 92.2 milyard manat təşkil edəcəyi, 2028-ci ildə isə ÜDM-in 150.8 milyard manata qədər, o cümlədən qeyri-neft/qaz ÜDM-in həcmi 117.2 milyard manata qədər artacağı gözlənilir. Orta müddətdə ÜDM-in real artım tempinin orta illik 3.35 faiz, qeyri-neft/qaz ÜDM-in 5.0 faiz olacağı proqnozlaşdırılır. 2024-cü ildə neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-in real ifadədə 0.3 faiz artacağı gözlənilir.

Hökumətin gözləntilərinə əsasən qarşıdakı 3 ildə Azərbaycanın neft-qaz gəlirləri azalacaq, qeyri-neft-qaz gəlirləri artacaq. Belə ki, 2024-cü ildə Azərbaycanın neft-qaz gəlirləri 17 milyard 769 milyon manat proqnozlaşdırılırsa, 2025-ci ildə bu, göstəricinin 17 milyard 73 milyon, 2026-cı ildə 16 milyard 767 milyon, 2027-ci ildə 16 milyard 555,4 milyon, 2028-ci ildə 15 milyard 761,2 milyon manat təşkil edəcəyi gözlənilir. Bu isə o deməkdir ki, 2028-ci ildə neft-qaz gəlirləri 2024-cü ilə müqayisədə 2 milyard 7,8 milyon manat, yəni 11,3 faiz az olacaq.

Qeyri-neft-qaz gəlirləri isə 2024-cü ildə 18 milyard 619 milyon manat, 2025-ci ildə 19 milyard 543 milyon, 2026-cı ildə 21 milyard 356,3 milyon, 2027-ci ildə 22 milyard 596,5 milyon, 2028-ci ildə 23 milyard 992,4 milyon manat proqnozlaşdırılır. Yeni bu gəlirlər 4 ilə 5 milyard 373,4 milyon manat, yəni 28,8 faizdən çox artacaq.

Azərbaycanda ortamüddətli dövrdə dövlət borcunun məbləğinin artması proqnozlaşdırılır. Musavat.com xəbər verir ki, bu, Maliyyə Nazirliyinin təqdim etdiyi "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair Açıqlama"da əksini tapıb.

Sənədə əsasən ortamüddətli dövr ərzində dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin ahəngdarlığının təmin edilməsi, büdcə qaydası çərçivəsində müəyyən olunmuş meyarların gözlənilməsi, Dövlət Neft Fondunun aktivlərinin dayanıqlı səviyyədə saxlanılması, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma işlərinin, habelə dövlətin əsas funksiyalarının

Neftin büdcə qiyməti dəyişməlidirmi - təklif

Hökumət ortamüddətli makroiqtisadi göstəntilərinə açıqladı; gələn il dövlət büdcəsinin sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin 4 milyard 998 milyon manat olacağı proqnozlaşdırılır

(sosial təminat, səhiyyə, müdafiə, dövlət borcuna xidmət və s.) maliyyələşdirilməsi məqsədilə qeyri-neft sektorundan əldə olunan gəlirlərin dövlət büdcəsi kəsirini tam təmin etməyə kifayət edəcəyi müddətdə daxili bazarda dövlət qiymətli kağızlarından aktiv istifadə davam etdiriləcək. Bununla yanaşı, müəyyən olunmuş bir sıra prioritet sahələr, o cümlədən, nəqliyyat sektoru, özünü-məşğulluq və sosial müdafiənin gücləndirilməsi üzrə layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün beynəlxalq maliyyə institutlarından xarici borcun cəlb edilməsi məqsədilə müvafiq prosedurlara başlanılıb.

Proqnoza əsasən 2025-ci ilin sonuna Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləğinin 30,0 milyard manat səviyyəsinə və ya ÜDM-in 23,0 faizinə çatacağı proqnozlaşdırılır. Həmin dövrdə xarici dövlət borcunun 9,0 milyard manat və ya ÜDM-in 7,0 faizində, daxili dövlət borcunun isə 21,0 milyard manat və ya ÜDM-in 16,0 faizində olacağı gözlənilir.

Ortamüddətli (2025-2028-ci illər) dövrün sonuna Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləğinin 33,8 milyard manat səviyyəsinə çatacağı və ÜDM-in 23,0 faizdən aşağı olacağı gözlənilir.

Baza ssenariyə əsasən hökumət 2025-ci ildə ölkədə inflyasiyanın 4,6 faiz, 2026-cı ildə 4 faiz, 2027-2028-ci illərdə 3,8 faiz olacağını proqnozlaşdırır.

Hökumət həmçinin qarşıdan gələn 4 ildə manat/dollar məzənnəsinin 1.7 manat olaraq qalacağını gözləyir.

2025-ci ilin dövlət büdcəsinə gəlincə, onun gəlirləri neftin 70 dollarlıq dünya bazar qiyməti ilə hesablanıb. Neftimiz bu qiymətə satılarsa, gələn büdcəmizə ÜDM-in 28,3 faizi həcmində yəni 36 milyard 616 milyon manat daxil olacaq. Bunun 46,6 faizi və ya 17 milyard 73 milyon manat neft-qaz sektorunun, 53,4 faizi və ya 19 milyard 543 milyon manat qeyri-neft/qaz sektorundan əldə ediləcək.

2025-ci ildə Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə daxilolmalar dövlət büdcəsi gəlirlərinin 42,3 faizini və ya 15 milyard 500 milyon manat təşkil edəcək. Daha 12 milyard 781 milyon manat və ya ümumi gəlirlərin 34,9 faizi Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan transfertin, 6 milyard 600 milyon manat və ya 18 faizi Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə daxilolmaların, 840 milyon manatı və ya 2,3 faizi büdcə təşkilatlarının büdcədənənar daxilolmalarının, 895 milyon manatı və ya 2,4 faizi isə sair gəlirlərin payına düşəcək.

Xərclərə gəlincə, 2025-ci ildə dövlətin cibindən 39 milyard 668 milyon manat xərclənməsi nəzərdə tutulur. Bu 2024-cü ilin dürləşdirilmiş büdcəsindən 75 milyon manat və ya 0,2 faiz azdır.

2025-ci ildə bəzi sahələrə ayrılan xərclər kəskin azalacaq, bəzi sahələrdə isə ənənəvi olaraq artım baş verəcək. Məsələn, iqtisadi fəaliyyət xərcləri 2024-cü ilə müqayisədə 1 milyard 448 milyon manat və ya 15 faiz azaldılaraq 8 milyard 455 milyon manat təşkil edəcək.

Ümumi dövlət xidmətləri üzrə xərclər isə əksinə, cari ilə

nəzərən 15 faiz artırılaraq 4 milyard 543 milyon manatda 5 milyard 241,3 milyon manata çatdırılacaq.

Azaldılacaq xərclər arasında müdafiə və milli təhlükəsizlik istiqaməti də var. Bu xərc maddəsinin 2025-ci ildə 6 milyard 658 milyon manat təşkil etməsi nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü ilə müqayisədə 468 milyon manat və ya 6,6 faiz azdır.

Daha bir azaldılan xərc kənd təsərrüfatıdır. Gələn il bu sahəyə 2024-cü ildəkindən 31 milyon manat az - 1 milyard 172 milyon manat ayrılacaq.

Növbəti ildə təhsil xərcləri artırılacaq: cari ildəki 4 milyard 550 milyon manatdan 8,7 faiz çox - 4 milyard 946 milyon manat olacaq. Səhiyyə xərcləri isə 1 milyard 866 milyon manatdan 1 milyard 997 milyon manata qaldırılacaq.

Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq üzrə xərclər də artırılır - 2025-ci ildə bu sahəyə 3 milyard 208 milyon manat sərf ediləcək. Bu, 2024-cü ildəkindən 118 milyon manat və ya 3,8 faiz artıqdır.

İqtisadçı-alim Vüqar Bayramovun fikrincə, gələn ilin büdcəsindən sosial müdafiə və sosial təminat yönəldiləcək vəsaitlərin artırılması müsbət haldır: "Açıqlanan sənədə əsasən, gələn il dövlət büdcəsinin sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin 4 milyard 998 milyon manat olacağı proqnozlaşdırılır. 2024-cü ildə bu istiqamətə 4 milyard 391 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub. Deməli, gələn il sosial xərclər 14 faiz artırılacaq. İlkin sənəddə sosial müdafiə və sosial təminat

xərclərinin stukturu qeyd edilməyə də, əlavə etmək lazımdır ki, sosial sektora vəsaitlərin böyük qismi Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xətti ilə yönəldilir. Yeni sözügedən büdcə maddəsində nəzərdə tutulandan daha çox vəsait sosial sferaya yönəldili".

İqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirov hesab edir ki, gələn ilin dövlət büdcəsində neftin qiymətinin 70 dollardan götürülməsi riskli yanaşmadır: "Aydın məsələdir ki, neft qiymətinin az götürülməsi gəlirlər üzrə proqnozlara kəskin azaldacaq və bu da büdcə kəsirinin artmasına səbəb olacaq. Kəsirin qapadılması isə borclanmanı artıracaq. Buna görə də neft qiyməti 70 dollar olaraq götürülməlidir".

Bes global və geosiyasi proseslər arzuolunmaz gədersə, neft qiymətinin uzun müddətli aşağı olması halında ödəliklər necə təmin ediləcək? Borclanmanın artırılması, transfer və digər vəsaitlərlə xərclər qarşılına bilsə də sonrakı proseslərdə əlavə "qayğılar" yaranacaq. Buna görə də ilkin təsdiqlənəcək büdcədə neftin qiymətinin 65 dollardan yuxarı götürülməsi

doğru olmazdı.

İlin əvvəlində ümumi xərc göstəricisinin aşağı olması səvindirici olmasa da, amma qorxulu da deyil. Onsuz da hər ilin ortalarında büdcəyə yenidən baxılır. O zaman xərclərə yenidən baxaraq əlavələr etmək və illik hədəflərə nail olmaq da mümkündür. Yeter ki, hazırkı məqamda risklər doğru siqortalansın.

Düşünürəm ki, Milli Məclisin yeni formalaşmış komandası qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı bu risk faktorunun azaldılması üçün bu təkliflərlə çıxış edəcək".

V.Bayramov da hesab edir ki, ilin ortasında zərurət yaranarsa, büdcə parametrlərində dəyişikliklər edilməsi mümkündür: "Əlbəttə, 2025-ci ildə neft qiymətlərinə dair proqnozlar büdcədə nəzərdə tutulan qiyməti əhatə edir. Lakin neft bazarına mənfi təsir göstərəcək siyasi-hərbi faktorlar da var. Bu baxımdan, hesab edirik ki, büdcə hesablamalarında neft qiymətlərinə daha mühafizəkar yanaşılması doğru olar".

□ Dünya SAKIT, "Yeni Məsəvat"

Baş direktor: "Azərbaycan qazlaşma səviyyəsi üzrə dünyada birinci yerdədir"

Hazırda Azərbaycanda qazpaylayıcı şəbəkənin uzunluğu 73 min kilometr üzərindədir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bunu SOCAR-ın "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin Baş direktoru Azer Məmmədov Bakıda keçirilən 1-ci Beynəlxalq "Caspian Gas Industry Forum"da çıxışı zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, hazırda "Azəriqaz" üzrə abonentlərin sayı 2,6 milyonu üstələyir.

Azer Məmmədov onu da qeyd edib ki, ölkə üzrə qazlaşma səviyyəsi 97%-ə yaxınlaşır və bu sahədə işlər davam etdirilir.

"Azərbaycanda qazlaşma səviyyəsi 97%-ə yaxınlaşır və bu da dünyada nömrə bir göstəricidir", - Azer Məmmədov vurğulayıb.

O əlavə edib ki, ölkəmiz qazlaşma göstəricisi üzrə Niderland, Gürcüstan, İtaliya, Böyük Britaniya kimi ölkələri üstələyir.

Azərbaycan İranla münasibətləri yaxşılaşdırmağa çalışsa da, Tehran özünün qərəzli, mərkəli davranışlarından geri çəkilmir. Bunun bir nümunəsi də Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyində terror aktı törətmiş Yasin Hüseynzadəni faktiki olaraq cəzadan yayındırmağa çalışmasıdır. Məsələ ondadır ki, terrorçu ilə bağlı çıxarılan hökmün icrası artıq bir ilə yaxındır baş tutmur.

Yasin barəsində məhkəmə 2023-cü il oktyabrın 2-də ölüm hökmü çıxarıb. Ancaq bu hökm bir ilə yaxın vaxt ərzində icra edilməyib, bu haqda heç danışmaq belə istəmir.

Report belə bir xəbər yayıb ki, edamla bağlı qərar tez bir zamanda icra olunmasa, Azərbaycan İrandakı səfirini növbəti dəfə geri çağırma bilər.

Yasin Hüseynzadənin belə qorunması bir daha terrorun dövlət səviyyəsində həyata keçirildiyinə dair ehtimalları gücləndirir, Tehranın terroru dəstəkləyən ölkə imicini bərkidir.

Yasin Hüseynzadənin xüsusi xidmət orqanlarının əlamanı olması da sirr deyil. O, İran-İraq müharibəsi zamanı SEPAH sıralarında vuruşub, 31-ci Aşura diviziyasında da iştirak edib. 1999-cu ilə qədər Təbrizdə SEPAH qərargahında yük maşını sürücüsü işləyib.

Belə vəziyyətdə Azərbaycanın öz səfirini, ümumiyyətlə, geri çağırması tamamilə yerinə düşən məsələdir.

İran niyə belə edir, bununla veridiyi mesaj nədir?

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli terrorçunun əslində İran rejiminin obrazı olduğunu vurğuladı: "Bütün dünyada terrorun dəstəkçisi kimi tanınan, bu ağır cinayət əməlini həm ölkə daxilində, həm də xaricdə öz maraqlarının təmin edilməsi, təzyiq və təhdid aləti kimi qoruyub saxlayan bir məzhəbçi siyasi rejimin terrorçunu himayə etməsindən təbii heç nə yoxdur. Yasin Hüseynzadə İranın mövcud rejiminin obrazlarından biridir. Onu İslamın müqəddəs dəyərlərinin təhrif edilməsi üzərində formalaşan, ölümcül saxta ideologiya, cəhalət və xurafat, total zombiləşdirmə siyasəti üzərində formalaşan, türk və

Tehran terrorçunu niyə cəzadan yayındırır - səfir geri çağırılsa...

Elçin Mirzəbəyli: "Yasin Hüseynzadə İranın mövcud rejiminin obrazlarından biridir"

məmiş hadisədir.

Yasin Hüseynzadənin həbsxanada olmaması ilə bağlı məlumatların həqiqiliyinə şübhə etmək üçün də heç bir əsas yoxdur. İranın xüsusi xidmət orqanları, xüsusilə də SEPAH belə "metod"lardan əvvəllər də həm ölkə daxilində, həm də xaricdə geniş istifadə edib.

Qeyd edim ki, SEPAH hələ 1996-cı ildə "Mizə-təhərir Azərbaycan" (Azərbaycan masası) adlı xüsusi casus qrupu yaradıb. Rejim

olub ki, Azərbaycan səfirliyində qanlı terror aksiyasını törədən Yasin Hüseynzadə həmin casus şəbəkəsinin üzvü olub və onun qardaşı, Urmiyədə kitab ticarəti ilə məşğul olan Rəhman Hüseynzadə də SEPAH-ın xüsusi missiyasını həyata keçirir. Təbii ki, bu missiyaya azərbaycanlı şairlərin əsərlərinin İranda nəşr edilməsi adı altında onların ələ alınmaları da daxildir. Rəhman Hüseynzadə Təbriz, Urmiyə, Zəncan və digər şəhərlərdə, guya Azərbaycan ədəbiyyatının təbliği ilə məşğul olan, əslində isə SEPAH-ın kəşfiyyat planlarını icra edən qrupun əsas əlaqələndiricilərindən biridir.

Bu baxımdan, İranın məzhəbçi-siyasi sisteminin Yasin Hüseynzadəni qorumasında, himayə etməsində təəccüblü heç nə yoxdur.

Düşünürəm ki, terrorçunu himayə etməklə Azərbaycana "göz dağı" verməyə çalışan İran az qala hər gün dünyanın gözü qarşısında rüsvay olduğuna diqqət çəkərsə, daha yaxşı olar. Məsələn, SEPAH-ın İranın Livandakı səfiri də daxil olmaqla ən azı 2750 "Hizbullah" terrorçusuna, onların təhlükəsiz rabitəsinin təmin etmək üçün payladığı telefonların birinin içərisində partlama və nəticədə sözügedən telefonlardan istifadə edənlərin ağır xəsarət alması, onlarla Hizbullah üzvünün ölümü və ağır yaralanması, Tehranın, hətta "dünyaya gətirdiyi" terrorçuları belə sonunadək himayə etmək gücündə olmadığını sübuta yetirir. Yasin Hüseynzadənin də aqibətinin digər terrorçulardan fərqlənməyəcəyini düşünürəm.

Səbiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva molla rejiminin edam qərarının icrasını yubartmasını bu amillərlə izah etdi: "Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə hücum edən və İrandakı diplomatik düşərgəmizin əməkdaşını qətlə yetirən, bir nəfəri yaralayan Yasin Hüseynzadə peşəkar terrorçudur. O, SEPAH-ın təlim məşqlərini keçmiş, ali hazırlıq dərəcələrinə malik silahlı radikal firqədir. Ona görə də Tehran hökuməti yetirdiyi belə bir terrorçunu elə-belə xərcləmək istəmir. Bu səbəbdən də onun edamını yubadır.

Diplomatlar Kəlbəcərdə "Yuxarı Vəng" SES-ə baş çəkib

Azərbaycanda akkreditə olunmuş səfirliklərin, beynəlxalq təşkilatların rəhbər şəxsləri və hərbi attachelər bu gün Kəlbəcərə səfər çərçivəsində "Yuxarı Vəng" Su Elektrik Stansiyasına (SES) baş çəkiblər.

APA xəbər verir ki, diplomatlara məlumat verilib ki, Kəlbəcərə rayonunda Tərtər çayı üzərində yerləşən "Azərenerji" ASC-nin 22,5 MVt gücündə "Yuxarı Vəng" SES bu il sentyabrın 2-də işə salınıb.

Stansiyanın gücü, texniki imkanları, fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verilib.

Daha sonra qonaqlar stansiya ilə yaxından tanış olublar.

Həmin terrorçunun dəfələrlə digər teraktlarda da iştirak etdiyi istisna olunmur. Hətta səfirliyimizə hücumun ilk həftələrində güneyli fəalları bu terrorçu ilə bağlı araşdırmalar paylaşırdılar. İddia edirdilər ki, Yasin Hüseynzadə adlı məxluq Təbriz və Tehrandakı bir sıra küçə nümayişlərində əsas katalizator kimi iştirak edirmiş, kütləni qızışdırdıqdan sonra "yoxa" çıxmışdır. Elə bu faktın özü sübut edir ki, Yasin Hüseynzadə belə sonunadək himayə etmək gücündə olmadığını sübuta yetirir. Yasin Hüseynzadənin də aqibətinin digər terrorçulardan fərqlənməyəcəyini düşünürəm.

Düşünürəm ki, İran hazırda özünü İslam dövləti kimi yox, məhəllə respublikası kimi aparır. Özünə və dövlətçilik ənənələrinə hörmət edən bir ölkə öz qərarlarına hörmətlə yanaşmalıdır. Edamı gecikdirmək isə birbaşa İranın özünə hörmətsizliyidir. Digər tərəfdən, İran hər zaman terroru dəstəkləyən bir ölkə olub. İndi də özünü terrorun və terrorçunun hamisi kimi aparır.

Yadınıza gəlsə, molla rejimi hadisənin ilk günlərində əvvəlcə terrorçunu "ruhi xəstə" elan etmişdi. Sonra İran dövlət televiziyası "ruhi xəstə" donu geydirdiyindən müsahibə götürüb efirə verdi. Bütün

bu İranın terror üçün necə bir donor olduğunun göstəricisidir.

Əgər edam məsələsi geciksə, Azərbaycan İrandakı səfirini geri çağıracaq. Çünki Azərbaycan özünə və dəyərlərinə, dövlətçilik gələnlərinə hörmətlə yanaşan bir dövlətdir. Bu isə Bakı ilə Tehran hökuməti arasındakı çoxəsrlik əlaqələrin və çoxtərəfli ənənələrin zədələnməsi deməkdir. Tehran hökumətinin Cənubi Qafqazdakı bütün dayaqları zədələnəcək. Ermənistanın Amerika silahlarını Zəngəzura yığması, ABŞ-a İrana gələcək üçün dəhliz açması da Tehran hökumətini silkləmərsə, deyiləcək çox söz yoxdur. Doğma bacısı adlandırdığı İrəvan hazırda Tehrana növbəti bədalə gəlməyə çalışır. Halbuki 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə İran hər vaxtla işğalçı Ermənistanı müdafiə edir, onu dəstəkləyirdi. "Zəngəzur bizim qırmızı xəttimizdir" - deyirdi. Ümid edirəm ki, molla rejimi səhvini başa düşəcək və terrorçu Yasin Hüseynzadəni edam edəcək.

Hətta terrorçu Hüseynzadənin edamının gecikməsi ilə teraktın sifarişçisinin də SEPAH, daha doğrusu, molla rejiminin ali dini lideri olduğunu ortaya çıxarır.

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

1999-2006-cı illərdə Mərənddəki Yaldur məscidində bağlı "Bəsic" qüvvələrinin komandanı olub. Yasinin Təbrizdə "Bəsic" və SEPAH qüvvələri ilə birlikdə Bükan və Marağada baş verən antihökumət etirazlarının dağıdılmasında iştirak etdiyi barədə məlumatlar var.

Böyük ehtimalla Tehran Yasinin qorumaqda davam edir, hətta onun hazırda həbsdə olmamasına dair iddialar da var.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ilin əvvəlində bəyan edib ki, Tehrandakı səfirlik öz fəaliyyətini iki şərtlə bərpa edə bilər: cinayətkar layiqli cəzasını alsın və İran səfirlik əməkdaşlarının təhlükəsizliyinə tam zəmanət versin.

İran isə faktiki bunu etmir, heç edam cəzasını icra etmir.

müsləman dünyasına qənim kəsilən, bölgədə xarici maraqların ifadəsini təfriqə üçün formalaşdırılan rejim "dünyaya gətirib". Yasin Hüseynzadə haqqında çıxarılmış hökmün gerçəkləşməməsi sübuta yetirib ki, rejimin "doğdu-ğu" yüzlərlə təpəgözdən biri olan Yasin, sadəcə, icraçısıdır. Azərbaycan Respublikasının Tehrandakı səfirliyində gerçəkləşdirilən terror aksiyası ilə bağlı bütün görüntülər sübuta yetirir ki, Yasin Hüseynzadənin öz cinayətkar əməlini gerçəkləşdirməsi üçün İranın təhlükəsizlik təminatları tərəfindən bütün imkanlar yaradılıb. Diplomatlara qarşı terror aksiyası həyata keçirən qatı cinayətkardan müsahibə götürülməsi və bu müsahibənin İranın dövlət kanalında nümayişi, bütövlükdə bəşər tarixində görün-

"Şaziman-i-İttilat" və SEPAH-ın zabitləri arasından xeyli sayda insan seçərək onlara Azərbaycan dili, mədəniyyəti, coğrafiyası ilə bağlı təlimlər keçib. Sözügedən şəxslər din, siyasət, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhlükəsizlik, hərbi və mülki idarəçilik sahəsində fəaliyyət göstərmək üçün ixtisaslaşmışlar. Sonra bu şəxslərin bir hissəsi Azərbaycana göndərilib. Onlar verilən təlimlərə uyğun olaraq, vətəndaşlıq almaq üçün azərbaycanlı qadınlarla ailə həyatı qurublar. Vətəndaşlıq alanların bir qismi müxtəlif bölgələrdə biznes fəaliyyəti ilə məşğul olub, daha "fərasətli-ləri" isə mülki və hərbi diplomatiya, siyasət, incəsənət, QHT, media, din və digər sahələrə nüfuz ediblər. Araşdırmalar nəticəsində məlum

Elza xanımın inqilabi poeziyası

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Dörd nəfər Qazaxıstanın Aktau limanından Bakıya qədər üzüblər. İqlərində yerlilərimiz və xaricilər var idi. Guya bu, hansısa idman tədbiri imiş, ancaq bizi aldatmaq lazım deyil. Hamısı quru sərhədlərinin uzun illərdə bağlı saxlanılmasının nəticəsidir. Yəqin hökumət xalqa mesaj verir ki, kim istəsə üzüb gedə bilər, artıq bu istiqamətdə təcrübə yaranmışdır.

Hərçənd keçən yazımda qeyd elədiyim kimi, dəniz quruyur və ola bilsin həmin rekordçılar heç Xəzəri üzərək adlamayıbdır. Eləcə, gəzə-gəzə gəliblər. Qədim əyyamlarda Bering boğazı tərəfdə dəniz, okean o cür dayaz olub, ulu babalarımızın bir hissəsi Amerikaya köçüb gediblər, qızıldəriləyə çevriləblər. Bizim dərimiz qızıl olmasa da, pula gedir. Lakin hökumət xalqın dərisini soymur, yerin altından qara qızıl çıxarır. Bu şəraitə görə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Soysalar guya nə edəsiydik? Uzağı şeir yazardık: “Zahidin bir barmağın kəssən dönüb həqdən qaçar, Gər bu gerçək aşiqi sərpə soyarlar, ağrımaz”.

Şeir yazdım, ağılıma gəldi: Elza Seyidcahanın poeziyası bu saat xalqımızın əhval-ruhiyyəsini özündə ən gözəl əks etdirən nümunələrdir. Məsələn, bu yaxınlarda belə əsər yaradıb: “Tüppürüm sizin ağzınıza”. Bu münasibətlə jurnalistlər AYB sədri hörmətli Anar müəllimə telefon açılar. Anar müəllim deyib ki, birliyimizin üzvü Elza xanımın son əsərlərindən xəbərsizəm, bağdayam, şəhərə qayıdan kimi oxuyub fikrimi bildirəcəyəm.

Yəqin hörmətli Elza xanıma tənqidi münasibət göstəriləcək. Hətta üzvlükdən çıxarıla bilər. Lakin ədəbi azadlığa, yaradıcılıq ehtiraslarına sərhəd, qoruq-qadağa qoymaq olmaz. Guya Elza xanım AYB-nin 2500 üzvündən pis şairdir, istedadsız yazır? Qətiyyə. Əksinə, yuxarıda yazdığım kimi, epoxamızın poetik mənzərəsini ondan yaxşı yaradan yoxdur. Səmimidir, hökumətdən ev, evin remontu üçün unitaz, təqaüd, xalq şairi adı-zad istəmir ki? Elə şairlərimiz vardır, qəbirdən-tabutdan, ölməkdən-zaddan qırıldadıb hökumətdən azı 2 dəfə ev alırlar. (Rəhmətlik Arif Quliyev sanki bunun haqqında deyib: “Kvartalın axırıdır, nə ölmək-ölmək salmışan!”)

Elza Seyidcahan öz ekstravaqant saçları, geyimləri arxasına çəkilib ordan üsyan püskürür. Gah “Ağzınızı tikəcəyəm” deyir, gah “Ağzınıza tüppürüm”. Bu, inqilabi hadisələrdir. Vaxt gələcək, yüz illər keçəcək, Anarı, Rəşad Məcid, Çingiz Abdullayev-filanı heç kim xatırlamayacaq, ədəbiyyat tarixçiləri öz monoqrafiyalarında bəlkə belə xırda cümlə verərlər: “Bunlar da Elza Seyidcahan dövründə kiçik ədəbiyyat məmurları olmuşdur”.

Seyidcahanın əsərlərində Artur Rembo, Şarl Bodler, Pol Eluar, Daniil Xarms, Velimir Xlebnikov poeziyasının izlərini görürəm. Ümid edirəm təzyiqlərə dözər, yaradıcılığında daha yeni zirvələr fəth edər. İndiki dövrdə güldən-bülbüldən şeir yazmaq riyakarlıqdır. Məhz “Tüppürüm ağzınıza” yazılmalıdır.

Dəniz temasına qayıdaq. Xəzərin quruması, Vüsal Bağırlının məktubunda haqlı qeyd etdiyi kimi, ortaq türk dünyası yaranması üçün da əhəmiyyətlidir. Xəzər dayazlaşsa, Türkmənistanı birbaşa yolumuz açılar.

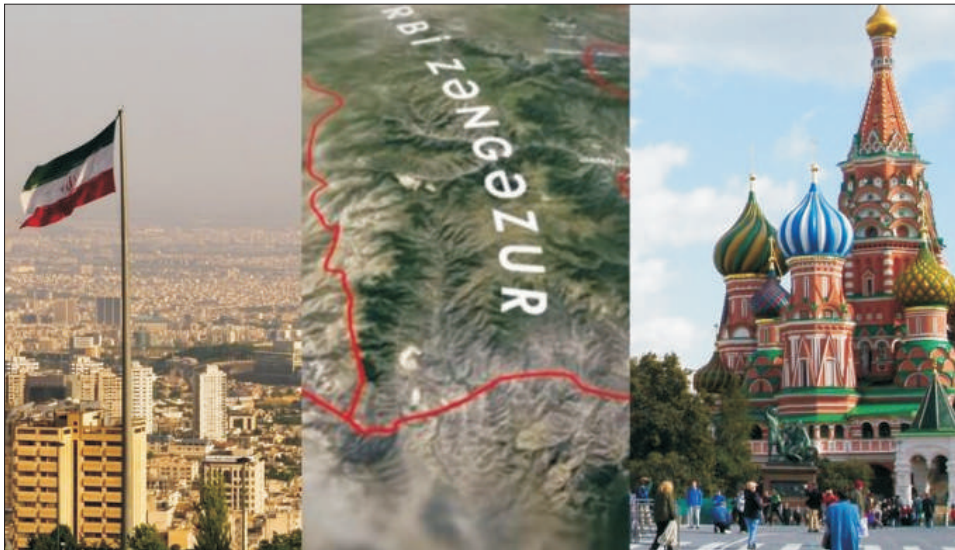
Prinsipcə, hazırda buna filoloji əsaslar yaradılır. Son günlərdə bir əlifba gördüm, deyirlər bu, ortaq türk əlifbası olacaqdır. Kim düzəldib, harda qərar veriblər - hələlik bilinmir. Hər bir halda, xeyirli-ugurlu olsun. Ancaq bu əlifbada kim yazacaq, kim oxuyacaq, bir-birini anlayacaqlarmı... Hazırda heç Azərbaycan əlifbasında yazılanları anlaya bilmirik. Telefonumuza sosial şəbəkələrdən gələn mesajlar təxminən bu şəkildə olur: “Dört il insdut oxi, axtdada gə afsand işte”. Bakı şəhərində az qala bütün dükən, restoran, obyekt adları ingiliscə, ərəbcə, nə bilim, hansısa yəhuc-məcuc və moltanı dillərindədir. Camaat millətimizdən, ana dilindən-zaddan dən vurub kütləvi şəkildə uşaqlarını rus sektoruna basır.

İki müttəfiq ölkə olan Rusiya ilə İran arasında Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı fikir ayrılığı getdikcə ciddi böhrana səbəb olmaqdadır. Bu da iki dövlətin rəsmilərinin intensiv şəkildə qarşılıqlı səfərlərində və müzakirələrində öz əksini tapmaqdadır.

Orta dəhlizin işə düşməsinə yeganə İrandır ki, əleyhinə çıxır. Yəni ABŞ, Fransa nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasına qarşı çıxmır, sadəcə, dəhlizə kontrolun Rusiyada olmasını istəyirlər. Bu mövqeyi Ermənistan da bölüşür. Türkiyə, Azərbaycan, Gürcüstan, Rusiya da logistikanın bərpasında maraqlıdır, amma Moskva 10 noyabr sənədinə istinad edərək nəzarətin Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd xidmətində olmasını tələb edir. Yəni bütün ölkələr Zəngəzur dəhlizinin bu və ya digər şəkildə açılmasının tərəfdarıdır, yeganə Tehrandır ki, birmənalı şəkildə etiraz edir, bunu Cənubi Qafqazda sərhədlərin dəyişməsi, İranın “qırmızı xətti” kimi qiymətləndirir.

O baxımdan, son həftələrdə Moskva-Tehran danışıqlarında ciddi bir dinamika müşahidə olunur. İran rəsmiləri İstəfada olan rəsmilərin nümayiş etdirirlər. Buna görə də əvvəlcə avqustun 5-də Rusiyanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqu Tehrana gəldi, Şoyqu adçıqılən ölkənin Milli Təhlükəsizlik üzrə Ali Şurasının rəhbəri Əli Əkbər Əhmədianla danışıqlar apardı, oradan isə Bakıya gəldi. Həmçinin avqustun 18-19-da Kreml lideri Vladimir Putin Bakıya səfər etdi, Şimal-Cənub dəhlizi, eləcə də digər kommunikasiyalardan danışdı. Bunun ardınca ötən həftə İran Milli Təhlükəsizlik üzrə Ali Şurasının rəhbəri Əli Əkbər Əhmədianın Moskvaya səfəri baş tutdu və Şoyqu ilə müzakirələr apardı. Bu görüş zamanı da Rusiya TŞ katibi bəyan etdi ki, ölkəsinin Zəngəzurla bağlı mövqeyi dəyişməyib.

Lakin görünür ki, Rusiya ilə İran bu məsələdə konsensus əldə edə bilmirlər. Müttəfiqlərin bəlkə də yeganə toqquşduğu strateji məsələ dəhlizdir. Görün Tehran üçün bu mövzu nə dərəcədə kritik əhəmiyyətə malikdir ki, Moskva ilə uzlaşma yoxdur. Ona görə də Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqu sentyabrın 17-də yenidən Tehrana yola düşdü və İranda prezident Məsud Pezeşkianla görüşdü, ona Rusiya lideri Putinin mesajını çatdırdı. Bildirilir ki, Şoyqu Pezeşkianla müəyyən “əldə edilmiş razılaşmalar haqqında hesabat” da təqdim edib. Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi elan olunmamış səfərə Tehrana gəlib və iranlı həmkarı Əli Əhmədian ilə danışıqlar aparıb. Tərəflər ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə ediblər, regionda nəqliyyat marşrutları və dəhlizləri ilə bağlı İslam Respublikasının mövqeyinə xüsusi diqqət yetirilib. Beləliklə, Zəngəzur dəhlizi üzərindən Tehran-Moskva qarşıdurması

Moskva ilə Tehranın Zəngəzur toqquşması: İran savaşıla hədələyir, Şoyqu isə...

İki müttəfiq ölkə dəhlizə görə böhrana daxil olub; cənub qonşumuz “iki ayağını bir başmağa” dirəyib deyə təhlükəsizlik şuralarının katibləri tez-tez görüşməli olur - Cənubi Qafqazda eskalasiya riski artır

İran Təhlükəsizlik Şurasının katibi Əli Əkbər Əhmədianın Rusiyaya səfəri ilə də həll edilmədi.

Əhmədianın Moskva səfərindən sonra baş verənlər də İran rəsmisinin “əliboş” qayıtdığını deməyə əsas verir. Rusiya XİN-in sözcüsü Mariya Zaxarovanın “Moskva Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı öz arqumentlərini təqdim edib və İranın bunu başa düşəcəyinə ümid edir” açıqlaması, kommunikasiyanın açılması üzrə Üçtərəfli İşçi Qrupunun Rusiyadan olan həmsədri Aleksey Overçukun İrəvana səfəri və verdiyi bəyanatlar da bu ehtimalı gücləndirir. İran isə “müharibə edəcəm” təhdidini davam etdirməkdədir, SEPAH-a bağlı informasiya resursları təbliğatı bu yöndə aparır. Son olaraq, İran Elmi Hövzələrin rəhbəri, İran Konstitusiyasının Keşikçilər Şurasının üzvü Ayətullah Əlirza Ərafi “Rusiya xəbərdarlıq edirik: Zəngəzur dəhlizinin mülkiyyət məsələsi bizim qırmızı xəttimizdir” açıqlamasını verib. Yeri gəlmişkən, eyni gündə Türkiyədən də Zəngəzur açıqlaması gəldi. Daha doğrusu, Türkiyə Milli Kəşfiyyat Təşkilatının (MİT) rəhbəri İbrahim Kalın II Bakı Təhlükəsizlik Forumunda çıxışı zamanı deyib ki, İrəvan və Bakı arasında hərtərəfli sülh sazişi Qafqazda uzunmüddətli sabitliyin təmin edilməsi və Azərbaycan-Ermənistan-Naxçıvan-Türkiyə-Avropa marşrutu üzrə kommunikasiyaların inkişafı, o cümlədən ikitərəfli əlaqələrin qurulması üçün Zəngəzur dəhlizinin açılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Professor Qabil Hüseynlinin “Yeni Müsavat”a sözlərinə görə, İran Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ikitərəfli siyasət yürüdür. Onun zənninə, Tehran bir tərəfdən koridora nəzarətin Rusiyada olmasını istəməyən qüvvələri yanına almağa çalışır, digər aspektdən isə bu layihədə özünə pay tələb edir: “Rusiyanın yola nəzarətini ABŞ, Fransa, Ermənistan istəmir. Bununla İran onlarla bir mövqedə olduğunu nümayiş etdirir, münasibətləri yumşaltmağa çalışır. Ancaq son danışıqlarda Rusiyanın İranı razı sala bilməməsi göstərir ki, Tehran dəhlizin iqtisadi dividendlərindən faydalanmaq niyyətindədir. Sadəcə, hələlik ortaq məxrəcə gələ bilmirlər. Tehran üçün “Cənubi Qafqazın sərhədləri” anlayışı isə geosiyasi maraqlara söykənir. İran dəhliz açıldıqdan sonra geopolitik və strateji əhəmiyyətinin itirilməsindən qorxur. Ona görə hətta Rusiyaya müqavimət göstərir, amma gec-tez bu düşüncə açılacaq”.

Siyasi analitik Asif Nərimanliya görə, Qarabağın azad edilməsindən sonra İranın Cənubi Qafqaza giriş imkanları böyük ölçüdə məhdudlaşdırılıb: “Tehrandə düşünülür ki, Zəngəzur dəhlizi 10 noyabr bəyanatına uyğun açılsa, Ermənistan, bütövlükdə bölgəyə girişi bloklanacaq. Zəngəzur dəhlizi reallaşması bu layihənin də bir hissəsi olduğu Orta dəhlizin perspektivini gücləndirəcək və bu, İranın Avrasiyanın nəqliyyat şəbəkəsindəki rolunu müəyyən qədər azalda, yaxud ona qarşı alternativləri önə çıxara bilər. İranın əsas

hədəfi praktiki icrası nə qədər qeyri-mümkün görünərsə də, Fars körfəzi-Qara dəniz marşrutunu reallaşdırmaqdır. Ki, Mehridən keçəcək dəhliz bu layihəni tamamilə rəfə qaldıra bilər. Və ən mühüm məqamlardan biri Zəngəzur dəhlizi ilə bölgədə Türkiyənin rolunun artması, Azərbaycanın güclənməsi Tehrandə narahatlıq yaradır”.

Eksperlin fikrincə, hərçənd rəsmi Bakı dəfələrlə Tehrana “bölgədəki maraqlarına təhlükə olmadığını” izah edib, regional əməkdaşlıq platformasını (3+3) irəli sürüb, hətta dəhlizin İran marşrutunun da açılmasına razılaşaraq, niyyətini praktiki müstəvidə nümayiş etdirib: “Eyni izahı Moskva və Ankara da paylaşır. Tehran isə əməkdaşlıq imkanlarını dəyərləndirmir, əksinə, pozucu mövqeyindən əl çəkmir, halbuki İran bu prosesdə “ofsaytda” qalan tərəfdir və müdaxilə imkanları məhduddur. İran bu layihəyə qarşı “lazım olarsa, hərbi müdaxiləyə” əl atacaq, “ikinci cəbhədə döyüşmək gücündədir”, “İranın hərbi rəhbərliyi hərbi ssenari üzərindən düşünür” kampaniyası aparır. Ümumiyyətlə, Qarabağdan çıxdıqdan sonra Zəngəzur dəhlizini əsas dayaq nöqtəsi olaraq görən Rusiyanın geri çəkilməyəcəyi bəllidir. İranın nə edəcəyi, dəhliz layihəsinə hansı formada qarşı çıxacağı maraqlıdır. “NATO-Turan dəhlizi” təbliğatı və “hərbi müdaxilə” bəllinin işə yaramacağı ehtimalı zəifdir. Bu baxımdan, İran nəticə əldə edə bilməyərsə də, yenidən Azərbaycanın üzərinə fokuslana bilər”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Hazırda Ermənistan üzərindən Cənubi Qafqaz regionu ilə bağlı böyük və nəticələri heç də yaxşı olmayacaq oyun gedir. Bunu bir sıra amillər təsdiqləyir: Ermənistanın sülhdən yayındırılması, vaxtaşırı Naxçıvanın atəşə tutulması, Fransanın Ermənistan silah tədarükünü günbəgün artırması, dünyadakı ermənipərəst dairələrin Azərbaycana qarşı qərəzli bəyanatlarının meydana olması sirr deyil.

Artıq Fransa şirkətlərinin Ukraynada pilotsuz uçuş aparatları və texnika üçün istehsal etdiyi avadanlıqların bir hissəsi də Ermənistanla ayrılır. Qərbdəki diplomatik mənbənin APA-ya verdiyi məlumata görə, istehsalın tam 30 faizi Ermənistan üçün nəzərdə tutulub. Mənbə onu xüsusi qeyd edib ki, artıq ilk yüklərin göndərilməsi də həyata keçirilib. Məlumatla görə, bu ilin yayından Fransanın üç müdafiə sənayesi şirkəti pilotsuz uçuş aparatlarının komponentləri və müxtəlif texnikaların, o cümlədən zirehli texnikaların ehtiyat hissələrinin istehsalı sahəsində əməkdaşlığa başlayıb. Birbaşa Fransa Müdafiə Nazirliyinin nəzarətində həyata keçirilən layihənin məqsədi Ukraynaya Rusiya ilə münaqişədə dəstək olmaq kimi açıqlansa da, daha sonra paralel şəkildə Ermənistan üçün silah təminatına başlanılıb. Layihədə iştirak edən şirkətlərə tank istehsalçısı KNDS - fransız Nexter və alman Krauss-Maffei-Wegmann tərəfindən yaradılmış holding strukturu daxildir.

Qeyd edək ki, Fransa artıq Ermənistanla "CAESAR" özüyəriyən artilleriya qurğuları və onlar üçün mərmilər, "Bastion" zirehli maşınları və digər hərbi təyinatlı məhsullar tədarük edir. Caliber.az saytı isə sentyabrın 14-də "Böhran görüntüsü: Rusiya-Ermənistan-Qərb üçbucağında nələr baş verir" məqaləsində Rusiyanın Ermənistanla silah tədarükünü bərpa etdiyini bildirib. Qeyd edilib ki, Moskva İrəvana böyük miqdarda "Smerç" reaktiv yaylım atəşi sistemi (YARS) üçün raketlərin göndərilməsinə başlayıb. Bu, avtomatik, Ermənistanın revanşist və təcavüzkar planlarını qızışdırır.

Qəribəsi budur ki, Rusiyanın Ermənistan ordusunu yenidən silahlandırması Moskva ilə İrəvan arasında "ciddi fikir ayrılıqları" fonunda baş verir ki, bu da əvvəllər qeyd edildiyi kimi, dünyanın, o cümlədən 2022-ci ildə Rusiya ilə müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında bəyannamə imzalayan Azərbaycanın da diqqətini yayındırmaq üçün oynanan siyasi tamaşadan başqa bir şey deyil. Ermənistanla Rusiya silahlarının tədarükünü diqqətlə gizlətmək cəhdlərinə baxmayaraq, Bakıda bu barədə yaxşı məlu-

Cənubi Qafqaza tələ - İrəvan üzərindən böyük oyun

Fransa silah tədarükünü artırır, Rusiya "Smerç" göndərir - nə baş verir?; Nikol Paşinyan ölkəsini bazara çıxarıb - kim daha çox xərcləsə, ona yaxınlaşır; Ermənistan Qərblə Rusiyanın maraqlarının toqquşduğu məkana çevrilib

Polkovnik: "Nəhayət, kimin həqiqi dost və ya müttəfiq olduğunu başa düşməliyik"

Politoloq: "Şuşa Bəyannaməsindən irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi lazımdır"

matlıdırlar və müvafiq nəticələr artıq çıxarılıb. Fransanın məqsədi aydındır, Ermənistanı Cənubi Qafqazda öz forpostu kimi saxlamaqla Rusiyaya qarşı siyasətində istifadə etməyi hədəfləyir. Maraqlıdır ki, Rusiya son 1 ildə Ermənistanla silah göndərilməsini dayandırmışdı, hətta bildirilmişdi ki, İrəvana pulla da silah satmayacaqlar. Bəs indi nə baş verir?

Burada bir incə məqama toxunaq. Bellidir ki, Ermənistan Rusiyanın sanksiyalardan yayınmasına yardım edir. Bu ölkə sanksiyalar altına düşən məhsulları dolayısı yollarla dövr etməklə həm özü pul qazanır, həm də Rusiyaya fayda verir. Statistika göstərir ki, 2020-ci ilə müqayisədə, Ermənistanın Rusiya ilə xarici ticarət dövriyyəsi dəfələrlə artıb. Bu, sərf sanksiyalardan yayınmaq üçün edilən yardım hesabınadır. Rusiya bunun qarşılığını Ermənistanla "Smerç"lə ödəyir, yoxsa daha fərqli məsələlər var? Bütün hallarda görünən budur ki, bölgədə yenə də sabitliyi pozmağa hesablanmış proses gedir. Bunun nəticələri nə ola bilər?

Hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərov "Yeni Müsavat"a bildirir ki, son vaxtlar Ermənistan ətrafında baş verən hadisələr əsla bizi təəccübləndirməməlidir: "Biz əvvəllər olduğu kimi, yaxın tariximizdə olan bəzi ciddi hadisələrə unuduruq, yaxud görməzdən gəlirik deyərək, bu cür vəziyyətlə qarşılaşırıq. Hesab edirik ki, Ermənistan bu dəfə öz ağalarını dəyişsə də, onun xisləti dəyişməyib. Ermənilər yenə də Cənubi Qafqazda başqalarının aləti rolunda çıxış edirlər və bu dəfə onların məsləhətçiləri və ya havadarları bir deyil, bir neçə ölkələrdir. Ermənistan uğrunda gedən savaş tədricən tamam çılpalqlıq ilə özünü göstərir. Hesab edirik ki, proses bundan sonra da davam edəcək. Məqsəd gün kimi aydındır: Ermənistanı Rusiyanın çətri altından çıxartmaq və bundan sonra ondan istədikləri şəkildə istifadə etməkdir. Nəzərə alsaq ki, Rusiyanın Ukraynada üzleşdiyi acınacaqlı durum da bu, baş verənlərə təsir göstərir. Onlar rusların əvvəlki kimi, Ermənistanda dominantlığını görmür və var güc-

ləri ilə sanki bir-biri ilə rəqabətə girişiblər. Kimisi silah verir, kimisi pul ayırır. Bu minvalla da onlar Ermənistanı faktiki son bir-iki ilə demək olar ki, öz orbitlərinə daxil etməyi bacarıblar. İndi Ermənistan ərazisində rus hərbiçilərindən daha çox fransız, amerikan əsgərləri "at oynadırlar". Amma arada ruslar da bəzi cəhdlər edirlər ki, Cənubi Qafqazdakı vassalları tamam nəzarətdən çıxmasın".

Polkovnik hesab edir ki, Rusiya artıq Ermənistanı itirib və proses daha da dərinliyə doğru gedir: "Bəzilərinin "ay Rusiya Paşinyanı devirəcək, Ermənistanı cəzalandıracaq" kimi populist çıxışları da artıq səslənmir. Çünki onlar özləri də artıq nə baş verdiyinin fərqləndirirlər". **Ü.Cəfərov Kremlin Azərbaycanla bağlı ikibaşlı siyasəti barədə bunları söylədi:** "Rusiya Azərbaycanla imzaladığı, nədənsə bizim rəsmi və qeyri-rəsmilərimizin də "bəh-bəh"lə tərəfləndikləri "müttəfiqliyə" yeni zərbə vurdu. Həm Xocalı qatlinə siddə üreklili təbriki, həm də Ermənistanla "Smerç" ölüm-saçan silahları verməklə Ru-

siya mahiyyətini bir daha bəyan etdi. Ona görə də biz son dərəcə ehtiyatlı və ayıq-sayıq davranmalıyıq. Regionda prosesləri daha da gərginləşdirəcək güclər aktiv fəaliyyətə başlayıblar. Ona görə də, nəhayət ki, kimin həqiqi dost və ya müttəfiq olduğunu başa düşməliyik. İşlərimizi də o istiqamətdə qurmalıyıq".

Ermənışunas alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı hesab edir ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında 2022-ci ilin fevralında müttəfiqlik anlaşması imzalanırsa da, Ermənistan Rusiya üçün vazkeçilməz ölkə olaraq qalır: "Rusiyanın Cənubi Qafqazda hərbi varlığını sürdürdüyü tək ölkə Ermənistandır. Ermənistan nə qədər "şiltaqlıq" etsə də, Rusiya bu ölkəni buraxmayacaq. Ermənistanın da Qərbin gücü ilə Rusiyanı Qafqazdan çıxarmaq və onun təsir gücünü azaltmaq imkanları yoxdur. Son zamanlar Rusiya ilə əməkdaşlıq trendinin yüksəldiyini açıq hiss etmək mümkündür. Rusiya Ermənistanla yenə də silahlar verməyə başlayıb. Hindistandan

Ermənistanın aldığı silahlar da Rusiya ilə əməkdaşlıq edən şirkətlərdir və bu silahların modernləşməsi Rusiya ilə Hindistanın müştərek fəaliyyəti ilə mümkün olacaq. Ermənistan Hindistandan raket sistemləri, artilleriya və silah aşkar edən radarlar sifariş etdiyi üçün Rusiya istehsalı olan kiçik "Su-30SM" döyüş təyyarələri parkını modernləşdirmək üçün Hindistandan kömək istəyib. "Su-30"un modernləşdirilməsinə radioelektron döyüş sistemləri və silahlar daxildir. "Hindustan Aeronautics Limited" (HAL) şirkətinin köməyi ilə "Su-30" qırıcı təyyarələri təkmilləşdirmək imkanını nəzərdən keçirilir, çünki şirkətin bu sahədə böyük təcrübəsi var", - bunu Ermənistan Hava Qüvvələri komandiri Hovhannes Vardanyan deyib. HAL Hindistan Hərbi Hava Qüvvələri üçün təyyarə istehsalı müəssisəsində Rusiya qırıcıları istehsal edir. Hindistanın yüksək rütbəli rəsmisi Ermənistanın HAL şirkəti tərəfindən "Su-30"un modernləşdirilməsində maraqlı olduğunu təsdiqləyib. Fransadan Ermənistanla silah tədarükü də davam etməkdədir".

Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, 44 günlük müharibədən sonra ordusu darmadağın edilən Ermənistan Hindistan və Fransanın şəxsinə özünə ciddi müttəfiqlər, silah partnyorları tapa bilib: "Bu ölkələrin hər birinin bölgədə maraqları olduğundan Ermənistanı vasitə kimi istifadə edəçəklər. İndi Ermənistan buna gedir, sülh danışıqlarının, diplomatik münasibətlərin çıxmaza girməsinin də səbəbi məlum olur. Bu isə bölgədə sabitliyə zərbə olacaq. Bu durumdan təkçə Azərbaycan deyil, Türkiyə də nəticə çıxarmalıdır. Şuşa Bəyannaməsindən irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi lazımdır".

Yazı çapa hazırlanarkən Ermənistanda Paşinyanı devirmək istəyən silahlı dəstənin ifşa olunduğu barədə məlumat yayıldı. Növbəti tamaşa... Rusiya Ermənistan hakimiyyətini məmnun edəcək silahlar verdiyi halda, onu niyə devirmək istəsin ki. Nikol Paşinyan bununla Rusiya ilə "müharibə" vəziyyətində olduğu görüntüsünü yaratmaqla Qərbdən daha böyük dəstək, silah-sursat və maliyyə almaq istəyir. Faktiki olaraq ölkəsini bazara çıxarıb-kim daha çox xərcləsə, ona yaxınlaşır, amma müvəqqəti... Bununla da Ermənistan Qərblə Rusiyanın maraqlarının toqquşduğu məkana çevrilib. Kəsəsi, Ermənistan rəhbərliyi özünü və ölkəsini bazara çıxarıb. Bu bazarlığın sonu isə fəlakətlə bitəcək...

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Mərkəzi Bankı faiz dərəcələrinin dəyişməsinə qərar verib. Qurumdan "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, İdarə Heyətinin bu gün aldığı qərarı ilə uçot dərəcəsi 7.25 faiz, faiz dəhlizinin aşağı həddi 6.25 faiz, faiz dəhlizinin yuxarı həddi isə 8.25 faiz səviyyəsində dəyişməz saxlanılıb.

Tənzimləyicinin açıqlamasına görə, uçot dərəcəsinin dəyişməz saxlanması ilə bağlı qərar faktiki və proqnozlaşdırılan inflyasiyanın hədəfdə ($4\pm 2\%$) olması, inflyasiyanın daxili və xarici amillərinin dinamika nəzərə alınmaqla qəbul olunub. Bildirilir ki, ötən ildən bəri illik inflyasiya yüksəlsə də, hədəf diapazonu (4 ± 2 faiz) daxilində olub. Belə ki, 2024-cü ilin avqust ayında 12 aylıq inflyasiya 3.5 faiz, ərzaq malları üzrə inflyasiya 3 faiz, qeyri-ərzaq malları üzrə 1.8 faiz, xidmətlər üzrə 5.6 faiz təşkil edib. illik baza inflyasiya isə 2.4 faiz olub.

AMB-yə görə, inflyasiyanın xarici fonu ümumilikdə sabitdir. Bu dövrdə manatın nominal effektiv məzənnəsinin (2024-cü ilin 8 ayında 2.8 faiz) bahalaşması idxal inflyasiyasının azalmasına əlavə töhfə verib.

Ölkənin tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabında 2024-cü ilin ilk 6 ayında 2.6 milyard ABŞ dolları və ya ÜDM-in 7.5 faizi səviyyəsində profit olub. Cari hesabın başlıca komponenti olan xarici ticarət balansında 2024-cü ilin ilk 8 ayında 5.5 milyard ABŞ dolları məbləğində müsbət saldo qeydə alınıb. Ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 8 ayda 6.1 faiz artaraq 72.6 milyard ABŞ dollarına çatıb.

Mərkəzi Bank cari ilin sonlarına doğru ölkədə xarici valyutaya artan tələbi nəzərə alaraq öz ehtiyatlarından bazara intervensiya etməsinə mümkün sayır: "Cari ilin 8 ayında dövlətin birbaşa valyuta xərclərinin (o cümlədən xarici dövlət borcuna xidmət) artımı, eləcə də ölkədə fəaliyyət göstərən müəssisələr tərəfindən ticarət kreditləri üzrə öhdəliklərin azaldılması ilə bağlı artan valyuta tələbi Mərkəzi Bankın təşkil etdiyi valyuta hərəclarında tam təmin edilib. İlin qalan dövründə dövlətin birbaşa xarici valyutada artan xərclərinin (COP29 və digər dövlət xərcləri) icrasına dəstək məqsədilə Mərkəzi Bankın valyuta bazarına satış yönü müdaxiləsi istisna olunmur. Bu əməliyyatlar Mərkəzi Bank tərəfindən 2022-2023-cü illərdə valyuta bazarına edilmiş 4.2 milyard ABŞ dolları həcmində alış yönü müdaxilə nəticəsində əldə edilmiş xarici valyuta hesabına aparılacaq. Gözlənilən satış yönü valyuta müdaxiləsi həm də əvvəlki illərdə alış yönü valyuta müdaxiləsi hesabına artan pul kütləsinin bir hissəsinin sterilizasiya etməyə imkan verəcək".

AMB xarici ticarətdəki profiti qeyd edir. Lakin onun həcmində kəskin azalma gedir. Belə ki, Dövlət Gömrük

Mərkəzi Bank dollar satışına başlayacağını istisna etmədi - devalvasiya ehtimalı...

İqtisadçı: "Neft ixracında azalma, yaxud qiymətlərin kəskin düşməsi halında ölkəyə zəruri valyuta axınıni təmin edəcək səviyyədə artım təmin olunmayıb"

Komitəsinin rəsmi statistikasına əsasən 2024-cü ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsi 12.7 faiz azalaraq 30 milyard 995.42 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Son bir ildə ölkə üzrə ixrac 25.1 faiz azalaraq 18 milyard 231.54 milyon ABŞ dolları, idxal isə 14.5 faiz artaraq 12 milyard 763.88 milyon ABŞ dolları təşkil edib.

Beləliklə, xarici ticarət dövriyyəsində 5 milyard 467.66 milyon dollarlıq müsbət saldo yaransa da, bu, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 2,4 dəfə azalma deməkdir.

Valyuta axınının azalması fonunda ona olan tələbat böyük sürətlə artır. Bu ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə birlikdə keçirdiyi valyuta hərəclarında 4 milyard 795,2 milyon ABŞ dolları məbləğində satış olub. Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən, bu, 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,1 dəfə çoxdur.

Təkcə avqust ayında valyuta satışının məbləği 649,1 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu isə 1 il əvvələ nisbətən 43,6 faiz çoxdur.

Tənzimləyicinin açıqlamasına əsasən, pul siyasəti alətləri maliyyə bazarlarında gedən proseslər və bank sisteminin likvidlik mövqeyindəki dəyişikliklər nəzərə alın-

maqla tətbiq edilir. Mərkəzi Bank hökumət hesabları qalıqlarının dəyişiminin bank sistemindeki likvidliyə təsirini nəzərə alaraq sterilizasiya əməliyyatlarının ilin əvvəlindən həcmi kəskin azaldıb. Belə ki, Mərkəzi Bankın emissiya etdiyi notların həcmi cari ilin 8 ayında 45.6 faiz azalıb. Avqust ayında 1 günlük təminatlı əməliyyatlar üzrə orta faiz (1D AZIR) 7.28 faiz olmaqla (iyulda 6.96 faiz) faiz dəhlizinin daxilində uçot dərəcəsinə yaxın formalaşmış. Ümumilikdə 1D AZIR indeksi ilə uçot dərəcəsi arasındakı fərq avqustda tarixi minimuma enib. Avqustda iş günlərinin 59 faizində 1D AZIR indeksi ilə uçot dərəcəsi arasındakı spread 0.05 faizi (həm müsbət, həm də mənfi spread) keçməyib. Təminatlı bazarda 1 gün ərzində baş tutan əməliyyatların orta həcmi də avqust ayında maksimum həddə (534 milyon manat) çatıb.

AMB bildirir ki, iyulda baş tutan ötən ildən bəri inflyasiyanın risk balansında əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verməyib: "Tərəfdaş ölkələrdə inflyasiyanın və dünyada bazarında əmtəə qiymətlərinin dəyişkənliyi başlıca xarici inflyasiya riski hesab olunmaqdadır. Aparıcı iqtisadiyyatlarda monetar şərait sərt olaraq qalır. Lakin dünyada inflyasiya təzyiqlərinin azalması şəraitində aparıcı ölkə-

lərdə mərkəzi bankların faizləri tədricən azaldacağı ehtimalı yüksəlib. Inflyasiyanı artırabilecek daxili risk faktorlarına isə xərc amillərinin aktivləşməsi, habelə büdcə xərclərinin artımı (cari ilin 8 ayında ö.i.m.d.n. 8.3 faiz) və kredit qoyuluşlarının genişlənməsi vasitəsilə məcmu tələbin izafi artımı aiddir. Qeyd edək ki, son 1 il ərzində bank sisteminin kredit portfeli 19.5 faiz, o cümlədən biznes kredit portfeli isə 18.4 faiz artıb".

Mərkəzi Bankda hesab edirlər ki, ümumilikdə, mövcud monetar şərtlər inflyasiyanın hədəf diapazonu daxilində saxlanılmasına və inflyasiya gözləntilərinin sabitləşdirilməsinə yönəlib: "Mövcud şərtlərin dəyişməz qalacağı təqdirdə 2024-cü ilin sonuna və 2025-ci ildə illik inflyasiyanın hədəf daxilində ($4\pm 2\%$) olacağı proqnozu sabit qalır".

Mərkəzi Bank əsas makroiqtisadi göstəricilər üzrə yenilənmiş proqnozlarını 2024-cü ilin oktyabr ayının sonunda elan edəcək: "Faiz dəhlizinin parametrləri ilə bağlı növbəti qərarlar faktiki və proqnozlaşdırılan inflyasiya, xarici və daxili risk amillərinin dinamikaından asılı olacaq. Faiz dəhlizinin parametrləri ilə bağlı növbəti qərar barədə məlumat ictimaiyyətə 2024-cü il oktyabr ayının 30-da açıqlanacaq və bununla bağlı mətbuat konfransı keçiriləcək".

Qeyd edək ki, Azərbaycan hökuməti gələn il Azərbaycanda inflyasiyanı 4,6 faiz proqnozlaşdırıb. Maliyyə Nazirliyinin təqdim etdiyi "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair Açıqlama"ya əsasən, İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən beynəlxalq təşkilatların əmtəə qiymətləri ilə bağlı proqnozları, manatın məzənnəsinin sabitliyi, eləcə də anti-inflyasiya tədbirləri əsas götürülərək baza ssenaridə orta illik inflyasiya 2025-ci ildə 4,6 faiz proqnozlaşdırılıb. Bu göstəricinin tədricən azalaraq 2026-cı ildə 4 faiz, 2027 və 2028-ci illərdə isə 3,8 faiz olacağı gözlənilir.

İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Mərkəzi Bank hazırda monetar siyasətində daha ehtiyatlı davranış nümayiş etdirir: "Burada təbii ki, xarici və daxili faktorlara görə müəyyən risklər var. Lakin buna baxmayaraq, hazırda mühit kifayət qədər sabit və proqnozlaşdırıla biləndir. Böyük ehtimalla, Mərkəzi Bank COP29 ərəfəsində baş verəcək xərcləmələrin yaratdığı riskləri də nəzərə almaqla, uçot dərəcəsini sabit saxlamaq yolunu seçib. Hansı ki, dərəcələrin azaldılması üçün müəyyən şərtlər də vardı. Bu baxımdan, Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsi qərarını ehtiyatlı, kon-

servativ, eyni zamanda cari şəraitə uyğun hesab etmək olar".

AMB-nin COP29 ərəfəsində valyuta bazarına intervensiya etməsi ehtimalını istisna etməməsinə ekspert tənzimləyicinin valyuta bazarında sabitliyin qorunması ehtiyacı ilə əsaslandırır: "Xüsusilə də COP29 ərəfəsində idxal ehtiyaclarının qarşılama üçün valyutaya tələb ciddi şəkildə arta bilər. Mərkəzi Bank bazarda riskləri sığortalamaq, məzənnəni artıran təzyiqləri azaltmaq üçün həm manat kütləsini azalda, həm də bazara müdaxilə edə bilər. Bu iki addımla həm inflyasiyanın sürətlənməsinin, həm də manatın məzənnəsinin düşməsinin qarşısını almaq mümkündür. Düşünmürəm ki, valyutaya tələb devalvasiyaya gediləcək qədər kəskin və böyük olsun. Artım Mərkəzi Bankın kiçik həcmli müdaxilələri ilə rahatlıqla qarşılanıla biləcək həddə olacaq".

R.Həsənovun fikrincə, açıqlanan büdcə parametrləri göstərir ki, Azərbaycan hökuməti neftin qiymətini 70 dollardan götürməklə ciddi bir riskə getmir: "Nüfuzlu analitik mərkəzlərin proqnozlaşdırmalarına baxsaq, heç birində dünya bazasında neft qiymətlərinin 70 dollardan aşağıya düşəcəyi gözlənilmir. Yeni mümkün ki, neft qiyməti həttə bu həddən də yüksək olsun. Bu baxımdan, hökumətin dövlət xərcləmələrini cari ildəkindən də az proqnozlaşdırması kifayət qədər mühafizəkar yanaşmadır. Ümumilikdə götürsək, bu gün Azərbaycanda fundamental gəlir artımını təmin edəcək qeyri-neft iqtisadiyyatı yaradılmayıb. Bundan qaynaqlanaraq məhsul və xidmətlər ixracında neft ixracında azalma, yaxud qiymətlərin kəskin düşməsi halında ölkəyə zəruri valyuta axınıni təmin edəcək səviyyədə artım təmin olunmayıb. Bu amili Azərbaycanda milli valyutanın məzənnəsi üçün ən böyük risk faktoru hesab etmək olar. Lakin ortamüddətli dövrdə bu faktorun devalvasiyaya gediləcək səviyyədə kəskinləşməyini də gözləmirəm".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Hazırda paytaxt Bakıda ictimai nəqliyyat, taksi xidməti ilə bağlı ciddi problemlər hökm sürməkdədir. Xüsusilə Bakıtrafi qəsəbələrə, mikro-rayonlara gedən insanlar yollarında qalır, bir çox marşrutlarda avtobuslar köhnədir, Bakı-Sumqayıt yolundakı fəlakətdən danışmaq isə “kitablıq” məsələdir.

Bir müddət öncə ictimai nəqliyyatda qiymətlər bahalaşdırılaraq bildirildi ki, bu, vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün edilir. Ancaq nə qiymət artımı, nə avtobus zolaqları vəziyyəti yaxşılaşdırdı, əksinə, pisləşdi.

AYNA-nın islahatlarının tərs nəticəsi - qiyməti bahalaşdırmaq çıxış yolu deyil

Ekspert: “Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində Bakı kimi şəhərlərdə metro stansiyalarının sayı 200-dən çoxdur, bizdə isə...”

İnsanlar daha çox metroya üz tutur, burada da yüklənmə o qədər çoxdur ki, insanların eskalatorlarda, platformalarda “tıxac” yaranır. Günlərdir bu mənzərəni müşahidə edirik. Qrafik çoxaldılır.

Niyə aparılan islahatlar tərs nəticə verir? Planlı işlər görmək mümkün deyilmi?

Nəqliyyat eksperti Ərşad Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a danışır: “Şəxsən mən gözlemirdim ki, nəqliyyatda qiymət 10 qepik artırıldıqdan sonra nəqliyyatdakı problemlər öz həllini tapmaq

pacaq, tıxaclar aradan qalxacaq və sairə.

Dünyanın heç bir yerində gedişhaqqının artırılması və yaxud gedişhaqqı hesabına ictimai nəqliyyatı maliyyələşdirmək mümkün deyil, belə bir təcrübə yoxdur. İctimai nəqliyyat çox bahalıdır və sosial məsələdir. Dövlət necə ki, təhsilə, yeni infrastrukturların yaradılmasına, ümumi yol şəbəkəsinə pul ayırır, eləcə də ictimai nəqliyyata pul ayırmalıdır. Problem dayanıqlı maliyyə sisteminin olmamasıdır. Həmçinin ola bilsin ki,

mövcud maliyyə sisteminin də uğursuz istifadə edilir. Məsələn, mümkün olan, əlçatan avtobuslar əvəzinə ola bilsin ki, daha bahalı avtobuslar alınır və sairə.

Bir sözlə, gedişhaqqı hesabına ictimai nəqliyyat maliyyələşə bilməz, bu, qətiyyətlə mümkün deyil.

Hesab edirəm ki, ictimai nəqliyyat şəbəkələri formada inkişaf etməlidir. Yeni Bakı Metropoliteni genişlənməlidir. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində, o cümlədən Avropada, Çində, Yaponiyada Bakı kimi

şəhərlərdə metro stansiyalarının sayı 200-dən çoxdur. Bakıda isə cəmi 25 stansiya var. Dövlətimiz müstəqillik əldə etdikdən sonra təxminən 6-7 yeni stansiya tikildi. Onların da yarısı sovet dövründən qalanlar idi. Hətta 10 ilə cəmi 1 stansiya ortalığa çıxarda bilməmişik. Təkcə “8 noyabr” stansiyası 8-9 ilə tikildi.

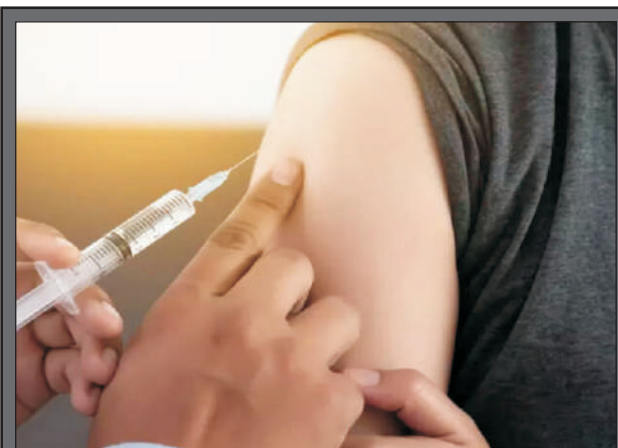
Bundan başqa, avtobus parkı təxminən 50 faiz civarında köhnədir. Yay dövründə köhnə avtobusların içində dayanmaq qeyri-mümkündür. Qışda isə səs-küyündən,

tüstüsündən dayanmaq olur. Və yaxud bəzilərinin pilləkənləri yuxarı olur, bəzi sərnişinlər avtobusa minmək istəyəndə çətinlik çəkirlər. Xeyli avtobus isə ümumiyyətlə çatışmır. Bakıda elə ərəzilər var ki, yüz minlərlə insan yaşayır, amma orada yetəri qədər ictimai nəqliyyat yoxdur. Ona görə də kütləvi şəkildə şəxsi avtomobillərdən istifadə olunur ki, bu da tıxaclarla səbəb olur”.

Ekspert hesab edir ki, Bakıda tıxacların yaranmasının əsas səbəbi şəhərsalma və məskunlaşma ilə

bağlıdır: “Çünki araşdırılsa məlum olar ki, Azərbaycanın sosial aktiv əhalisinin yarısı Bakıdadır. İnsanlar, taksi sürücüsündən tutmuş universitet müəlliminə, həkiminə qədər, hər kəs düşünür ki, yaxşı dolanmaq üçün yeganə məkan Bakıdır. Ona görə də fürsət düşən kimi Bakıya köçmək qərarına gəlirlər. Bunun qarşısı alınmalıdır. Rayonlarda sosial-iqtisadi vəziyyət inkişaf etməlidir ki, insanlar paytaxta axın etməsin”.

✉ **Xatidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Nazirlik əhalini qripə qarşı peyvənd olunmağa çağırır

Soyuq aylarda qripin, infeksiyaların artması gözlənilir və bu, normal bir haldır.

APA xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyinin müəssis-eksperti, infeksiyalar Təyinatçı Təyinatçı deyib.

O bildirib ki, qrip üçün peyvənd etmək lazımdır və 6 aydan yuxarı olan uşaqlar, eləcə də digər şəxslər qrip peyvəndi oluna bilərlər.

İnfeksiyalar onu da qeyd edib ki, il ərzində bir neçə dəfə yüngül virusa yoluxmaq immun sistemi üçün yaxşıdır və bunlar üçün antibiotiklərdən istifadənin yan təsirləri ola bilər, həkim məsləhəti olmalıdır.

“Ghost” kibercinayətkarlıq platforması dağıdılıb, 51 nəfər həbs edilib

Beynəlxalq hüquq-mühafizə əməliyyatı irimiqyaslı narkotik ticarəti və çirkli pulların yuyulmasına imkan verməklə məşhur olan “Ghost” kimi tanınan rabitə platforması sıradan çıxarılıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə “Reuters” məlumat yayıb.

İstintaq bir çox ölkədən olan 51 şübhəlinin həbsinə səbəb olub və bu sayın daha da artacağı gözlənilir.

“Platforma qabaqcıl təhlükəsizlik xüsusiyyətlərinə görə cinayət təşkilatları arasında populyarlıq qazanmışdı və onun dağıdılması qlobal müntəzəkli cinayət şəbəkələrinə ciddi zərbə vurub”, - deyər məlumatda qeyd edilib.

Bildirilib ki, əməliyyat nəticəsində bir sıra təhlükələrin qarşısı alınıb, Avstraliyada narkotik laboratoriyası sökülüb və qlobal miqyasda silah,

narkotik və 1,11 milyon dollar nağd pul müsadirə edilib.

“Bu gün biz açıq şəkildə bildirdik ki, gizli cinayət şəbəkələri nə qədər gizli olduqları

nı düşünsələr də, bizim kollektiv səylərimizdən yayına bilməzlər”, - deyər “Europol”un icraçı direktoru Catherine De Bolle qeyd edib.

Rusiyanın dərinliklərinə Qərb istehsalı olan uzaqmənzilli raketlərlə zərbələr endirilməsinə ABŞ və Böyük Britaniya razılıq vermədilər. Kremləvvəldən xəbərdar etmişdi ki, bu qərar NATO-nun münaqişədə birbaşa iştirakı kimi qiymətləndiriləcək və adekvat tədbirlər görülməlidir.

Əgər bu razılıq olsaydı, nüvə eskalasiyasına bir addım da yaxınlaşmış olacaqdılar. Amma gələcəkdə Vaşinqtonun və Londonun mövqeyini dəyişməyəcəyinə zəmanət yoxdur. Mühəribənin əvvəlində də müttəfiq ölkələrin məhdudiyyətləri geniş idi, sonradan aradan qaldırmağa başladılar. Sonda "F-16" qırıcılarını belə verdilər, Rusiyanın Kursk vilayətinə diversiya əməliyyatını dəstəklədilər, indiyə qədər də ayrı-ayrı şəhərlərinə dron hücumları olur. Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Metyu Miller bildirib ki, bu gün siyasətimizdə dəyişikliklərlə bağlı heç bir açıqlama yoxdur. Sentyabrın 12-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin bil-

NATO Rusiyanın içərilərini bombalamağa çağırır, ABŞ və Britaniya isə...

Kremlin taktiki nüvə başlığından istifadə edə biləcəyini nəzərə alaraq, anqlosakson dünyası özünə aid uzaqmənzilli raketlərlə rus şəhərlərini vurmağa icazə verməkdə tərəddüd edir; alyans isə qadağanı ləğv etməyin tərəfdarıdır, hətta Ukrayna öz ballistik raketlərini işə sala bilər - analitiklərin təhlili

raynanın özünü müdafiə edə biləcəyi yeganə yol Rusiyanın dərinliklərinə - rusların demək olar ki, hər gün hücumları üçün istifadə etdiyi hərbi bazalara, artilleriyaya, raket-buraxılış sistemlərinə və aerodromlara zərbələr endirməkdir". NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberq Amerikanın "Foreign Policy" jurnalına müsahibəsində belə deyib. Stoltenberq hesab

şəyə münasibətdə prinsipial siyasətçidir və Ukraynanı dəstəkləyir. Nəzərə alaq ki, Niderland ABŞ-ın təlimatı əsasında Kiyevə "F-17" qırıcıları tədarük edib və yeni partiyasının transi da nəzərdə tutulur. Rutte Respublikanın prezidentliyə namizədi Donald Trampa sıx əlaqələrə malikdir və belə ehtimal olunur ki, əgər ABŞ-ın yeni lideri o seçilsə, NATO-nun

andicməyə qədər səlahiyyətlərinin icrasına başlaya bilməyəcək. Üstəlik, narahatlıq Trampa bağlıdır. ABŞ prezidenti olacağına, Rusiya ilə danışıqlar aparıb, Kiyevə dəstəyi azaldacağına, Britaniya və NATO onu kompensasiya edə bilər. Hazırkı sülh şərtləri isə maksimalistdir. Son olaraq Çin və Braziliyanın təklifləri Zelenski tərəfindən rədd edilib.

Peskov: "NATO rəhbərliyinin Putinin bəyanatlarını nəzərə almaq istəməməsi təhlükəli addımdır"

NATO rəhbərliyinin Rusiya Federasiyasına Qərb silahları ilə mümkün hücumların nəticələri ilə bağlı prezident Vladimir Putinin bəyanatlarını nəzərə almaq istəməməsi təhlükəli və qeyri-peşəkar addımdır.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

O, NATO-nun baş katibi Yens Stoltenberqin Kiyevə Rusiya ərazisini Qərb silahları ilə vurmağa icazə verəcəyi təqdirdə təşkilatın Ukraynadakı münaqişənin bir hissəsinə çevrilməyəcəyi ilə bağlı bəyanatlarını belə şərh edib:

"Rusiya prezidentinin bəyanatlarını ciddi qəbul etməmək üçün belə bir istək tamamilə qeyri-uzaqgörənlik, qeyri-peşəkar addımdır. Aydındır ki, qısa müddətdən sonra Stoltenberq artıq deyilən sözlərə görə məsuliyyət daşımayacaq, lakin bu mövqe son dərəcə tənqidə və təhlükəlidir".

Ukrayna müharibəsində

qələbəsinə təmin etməyəcək:

"Vaşinqtonun Ukraynaya Rusiya ərazilərinə ABŞ raketləri zərbələr endirməsinə icazə qərarı məsələsinə İranın Rusiyaya ballistik raketlər verməsi sürətləndirdi. Mövcud qarşıdurmanın dayandırılmasının tək yolu var: Putin Rusiya ordusunun Ukrayna ərazisinə hücum əməliyyatlarını dayandırmağı əmr etməlidir. Kreml sahibi hələ belə əmr verməyə hazır deyil".

Siyasi ekspert Ramiyə

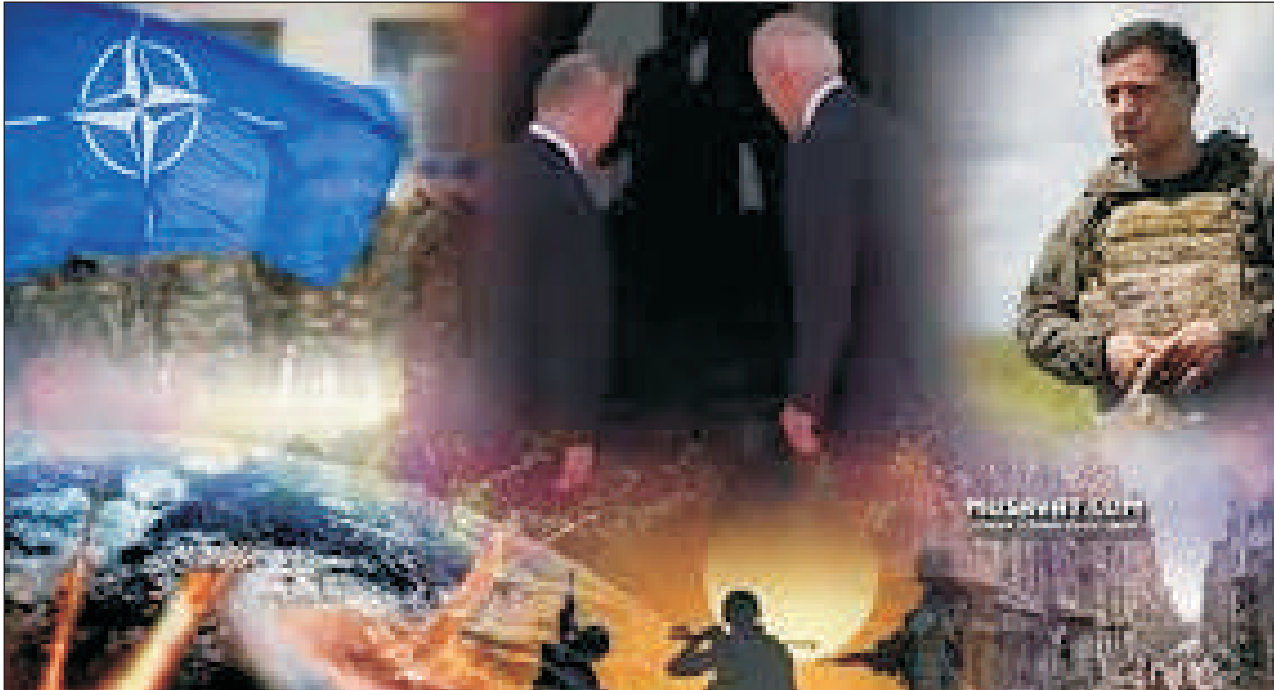
Məmmədovanın fikrincə,

Rusiyanın taktiki nüvə başlığından istifadə edə biləcəyini nəzərə alaraq, kollektiv Qərb bu qərarı verməyə tərəddüd edir. Onun hesablamalarına görə, müharibə mərhələli şəkildə Rusiya ərazilərinə transformasiya edilməklə daxildə destabilizasiya yaratmaq cəhdlərinə yol verilir. Ekspert hesab edir ki, əgər müharibənin Rusiyanın içərilərində davam etdirilməsini uzatmağa nail ola bilsələr,

növbəti etapda uzaqmənzilli raketlərlə hərbi aerodromların, müxtəlif hərbi infrastrukturaların, silah istehsal edən obyektlərin hədəfə alınması mümkündür. R.Məmmədova onu da xatırladı ki, Ukrayna bu yaxınlarda özünün istehsal etdiyi yeni ballistik raketi uğurla sınaqdan keçirib və bu sistemlərlə də Rusiyaya zərbələr endirə bilər: "Üstəlik, bu zaman Kiyevin tərəfdarlarından icazə almağa ehtiyacı qalmayacaq. Zelenski deyir ki, sizin verdiyiniz yox, öz istehsalımız olan raketlərlə Rusiyanın uzaqlarını vururuq. Sadəcə, tək cəmiyyət qərarının verilməsi kifayətdir. Əlbəttə, bunun nəticələri Ukrayna üçün xoş olmayacaq. Ölkənin siyasi-hərbi rəhbərliyi bu nöqtəyi-nəzərdən saf-çürük edir, ölçür-biçir. Çünki Rusiya amansızdır və ərazilərinə raket zərbələri olarsa, bunun acığını çox pis şəkildə çıxar bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**

"Yeni Müsavat"

dirib ki, Rusiyaya zərbə endirmək üçün uzaqmənzilli Qərb silahlarından istifadə NATO, ABŞ və Avropa ölkələrinin ölkəsinə qarşı müharibədə birbaşa iştirakı deməkdir.

Putin qeyd edib ki, münaqişənin mahiyyətinin belə dəyişməsi ilə Rusiya yaranacaq təhlükələrə əsaslanaraq müvafiq qərarlar qəbul edəcək. Sentyabrın 16-da NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberq bildirib ki, NATO ölkələri Kiyevə Qərb silahları ilə Rusiya ərazisini vurmağa icazə verərsə, alyans Ukrayna münaqişəsinin bir hissəsi olmayacaq. Onun sözlərinə görə, NATO İran və Şimali Koreyanı Moskvaya hərbi yardımın tədarükü ilə bağlı münaqişənin bir hissəsi hesab etmir. Bununla belə, alyansın baş katibi Ukraynanı Rusiya ərazilərini vurmağa çağırır və deyir ki, bu, Ukraynanın özünü müdafiə hüququdur. "Uk-

edir ki, Ukraynanın Rusiya ərazisinə zərbə endirməyə tam hüququ var: "Şübhə yoxdur ki, Ukraynanın Rusiya ərazisindəki qanuni hədəflərə zərbə endirmək hüququ var. Biz yadda saxlamalıyıq ki, bu, Rusiyanın qonşusu Ukraynaya qarşı başladığı işğalçılıq müharibəsidir. Bu, Rusiyanın seçdiyi müharibədir. Bu, beynəlxalq hüququn kobud şəkildə pozulmasıdır. Ukraynanın özünü müdafiə hüququ var və özünü müdafiə bu halda təcavüzkar olan Rusiyanın ərazisindəki hədəflərə zərbələr endirməkdən ibarətdir".

Stoltenberq əlavə edib ki, o, Qərb silahlarının Rusiyaya zərbələr endirilməsi üçün istifadəsinə qoyulan məhdudiyyətlərin yumşaldılmasının tərəfdarıdır. Yeri gəlmişkən, norveçli baş katib gələn ay bu postu ilə vidalaşır və onu Niderlandın baş naziri Rutte əvəz edəcək. O da münaqi-

təzə baş katibi münaqişədə Ukraynaya dəstəyini artırılması ilə bağlı dostu Trampa təsiri ola bilər. Hər halda, status-kvo bundan ibarətdir: anqlosaksonlar hələ ki Rusiyanın içərilərini uzaqmənzilli raketlərlə vurmağa icazə vermirlər, ağır döyüşlər iki cəbhədə - Kursk və Donbasda gedir, NATO-nun hazırkı baş katibi isə koalisiyanı qadağanı ləğv etməyə və Kiyevi dərinliklərə zərbə endirməyə çağırır.

Belə şəraitdə isə sülh üçün heç bir formul yoxdur və Türkiyə lideri Ərdoğanın son sözlərinə istinad etsək, atəşkəs üfüqdə belə görünür. Yalnız noyabrın 5-dən sonra ABŞ seçkilərinin nəticələri müəyyən təsəvvürlər yarada bilər. Hətta seçkidə qalibin kimliyi də yanvara qədər gedisatə təsir edə bilməyəcək. Çünki ayrılan vəsaitlərin köçürülməsi davam edəcək və qələbə qazanmış namizəd

Analitik Elxan Şahinoğlu **qənaətinə görə, bütün hallarda Putin özünün və ölkəsinin imicini qorumaq üçün Rusiya ərazisinə atılan Qərb raketlərinə qarşı nəəz etməlidir:** "Rusiya müstəqilliyini qazandıqdan bu yana nüvə sınaqları keçirməyib. Putin müstəqillik tarixində ilk dəfə Sibirə nüvə sınaqlarına yaşıl işıq yandırma bilər. Kreml nüvə sınaqları vasitəsilə Qərbi Ukraynaya hərbi dəstəyi artırmaqdan çəkindirməyə çalışacaq. Bundan başqa, Putinin əmrilə Ukrayna infrastrukturalarına raket zərbələrinin sayı artırıla bilər. Məqsəd qış aylarında Ukrayna vətəndaşlarının elektrik və istilikdən istifadələrini məhdudlaşdırmaqdır. Putin yaxın keçmişdə olduğu kimi ABŞ və Avropa ölkələrinə kiberhücumların sayının artırılmasını da əmr edə bilər".

Onun sözlərinə görə, buna baxmayaraq, Kremlin cavab tədbirləri Rusiyanın

Son illərdə ailə dəyərlərinin məhv edilməsi, müxtəlif mənəvi çaxnaşmaların yaranması üçün dünyanın bezi gücləri LGBT təbliğatını gücləndirir, maddi və digər şirnikləndirici üsullarla tərəfdarlarını artırır. Bu tendensiyanın qarşısının alınması üçün bir çox dövlətlər LGBT təbliğatını qadağan edən xüsusi qanun qəbul edirlər. Türkiyə, Rusiyanın ardınca Gürcüstanda da bu qanun sentyabrın 17-dən artıq qüvvəyə mindi.

Sirr deyil ki, "üzdənirəq"lərin Azərbaycanda da təbliğatını aparan qruplar var, onlar bəzən aksiyalar da keçirir. Bizdə də bu qanun qəbul olunmalıdır mı?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, zaman-zaman ictimaiyyət arasında tanınmış şəxslər tərəfindən LGBT təbliğatı ilə bağlı çağırışlar olur.

Şair-publisist Murad Köhnəqala öz sosial media hesabından sərt mövqeyini bildirib: "Ay yoldaşlar, xəbəriniz varmı, bu LGBT bayrağının rəngləri artıq ölkədə bütün sektoru başına götürüb?! Özü də "18+" kateqori-

Gürcüstanda da "üzdənirəq"lərə qarşı qanun təsdiqləndi - bəs Azərbaycan?

Fazil Mustafa: "Azərbaycanda LGBT-nin ən çox təbliğ edildiyi yer televiziyalardır və..."

ranlar 5 milyon, uşaqların arasında bunu edənlər 4 milyon rubl cərimə olunurlar. Cinsi dəyişməyi təbliğ edənlər əlavə olaraq, 15 sutka həbsə atılır. Xarici vətəndaşların ölkədən çıxarılması, internetdə pedofiliya təbliğatı aparanların 10 milyon cəriməsi, LGBT təbliğatı olan filmlər və medianın yasaqlanmasından gedir söhbət. Bu addımı rus pravoslavlığı və siyasi tənəkkürünün müdafiə

daha çox sodomiya ifadəsi işlədilir) cinayət tərkibli əməl elan edilmiş, hər iki tərəf könüllü şəkildə belə münasibətə razılaşımsındısa, beş il, bir tərəf digər tərəfə qarşı təhdid və təzyiq istifadə etmişdisə, güc tətbiq edən tərəf səkkiz il azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılırdı.

1991-ci ildə Azərbaycan yenidən müstəqilliyini elan etmiş, 2000-ci ildə isə sovet dövründən qalma antisodo-

Fazil Mustafa mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Məncə, bu məsələləri qanunla tənzimləmək yerinə qanunla cəmiyyətdə ailə dəyərlərinin möhkəmlənməsi, onun faydalı istiqamətləri, maddi cəhətdən dövlətin və cəmiyyətin dəstəkləməsi yönündə işlər görmək lazımdır. Əgər bir insanın mənzillə bağlı problemi varsa, demək, ipoteka şərtləri yaxşılaşdırılmalıdır

Rusiyaya iş dalınca gedən miqrantlar rus dilindən şifahi imtahan da verməli olacaq

Rusiyaya iş dalınca gələn miqrantlar rus dilindən şifahi imtahan da verməli olacaqlar. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, RF Təhsil və Elm Nazirliyi əmək miqrantları üçün rus dili imtahanına şifahi hissə əlavə edilməsi təklifini dəstəkləyib.

Rusiyada təhsil və elm sahəsinə nəzarət üzrə Federal Xidmət "Rosobrnadzor" iş icazəsi və ya patent almaq üçün müraciət edən əcnəbilər üçün rus dili imtahanının şifahi hissəsinin tətbiqi təşəbbüsünü dəstəklədiyini açıqlayıb.

Qeyd edək ki, indiyə kimi iş icazəsi və ya patent almaq üçün əcnəbilər rus dilindən yazılı-test formasında imtahan veriblər.

Rusiyada bir sıra şəxslər cinayət məsuliyyətindən azad edilir

Rusiyada cinayət işi məhkəmə baxışında olduğu halda hərbi xidmətə çağırılan və bu və ya digər cinayətləri törətdikdən sonra təqsirləndirilən şəxslərdə istintaqa cəlb olunanlar məsuliyyətdən azad ediləcək.

APA-nın "RIA Novosti"yə istinadən xəbərinə görə, bu barədə qanunu Dövlət Duması ilk oxunuşda qəbul edib.

Rusiyanın qanunverici orqanı, həmçinin bu qəbildən olanların silahlı qüvvələrdə xidmət üçün müqavilə imzalamasına icazə verən qanunu da birinci oxunuşda təsdiqləyib.

Hər iki sənəddə bu hüququn veriləcəyi məhkumların əhatə dairəsi də müəyyənləşdirilib.

yasına aid yerlərdə nümayiş etdirilsə dərd yarı, ən pisi odur ki, uşaqlara aid olan əksər qida, geyim və oyuncaqların üzərində LGBT-nin bayrağı əks olunur. Azyaşlı uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş oyuncaqların, qida məhsullarının, paltarların üstündə məvillərin, lezbiyanların bayrağının rənginin nə işi var axı?! Uşaqlarımıza ikicinsliliyi təbliğ-təqin etmək istəyən məhsulları ölkəmizə hansı qüvvələr ötürür, bir bilən varmı?! Təcili-təcili-təcili! Bu cür məhsulların ölkəyə idxalının qarşısı təcili alınmalıdır!!!"

Şərqsünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun dosenti, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elvüsal Məmmədov də məsələ ilə bağlı fikrini bildirib: "Rusiyada LGBT təbliğatını qadağan edən qanun layihəsi qəbul olunub. Böyüklerin arasında LGBT təbliğatı apa-

instinktinin nəticəsi hesab etmək mümkündür. Rusiya Qərbdən fərqli olaraq pozitiv hüquqa mütləq dominantlıq kəsb etdirməklə mənəvi dəyərlərə global müstəvidə savaş açan cəbhəni təmsil etmir. Bu baxımdan Rusiya təqdirəlayiqdir..."

"Vikipediya" məlumatında qeyd edilir ki, 1918-ci ildə Rusiya imperiyasından ayrı-laraq müstəqilliyini elan etmiş Azərbaycan Demokratik Respublikasında homoseksuallığa qarşı qanun yox idi. 1920-ci ildə Azərbaycanın SSRİ-nin tərkibinə qatılmasından sonra ölkədə kişilər arasında cinsi əlaqələri qadağan edən qanun qüvvəyə minmişdi. Baxmayaraq ki, Vladimir Lenin Sovet Rusiyasında homoseksuallığı leqal elan etmişdi, 1923-cü ildə Azərbaycan SSR-də kişilər arasında münasibətlər (qanunda səhven pədarəstiya adlandırılır, praktikada isə

miya qanunu ləğv edilmişdi. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin rəsmi qəzeti olan Azərbaycan qəzetinin 28 may 2000-ci ildə nəşr edilmiş xüsusi nömrəsində qeyd edilir ki, Milli Məclis yeni Cinayət Məcəlləsini qəbul edib, Prezidentin imzalaması ilə həmin məcəllə 2000-ci ilin sentyabrından qüvvəyə minib. 121-ci maddənin ləğv edilməsi Azərbaycanın Avropa Şurasına qəbul edilməsi üçün qarşısına qoyulmuş şərtlərdən biri idi, 2000-ci ildə antisodomiya qanununun ləğvindən sonra 25 yanvar 2001-ci ildə Azərbaycan Avropa Şurasına qəbul edilmiş və şüaranın 43-cü üzvü olmuşdur.

2011-ci ildən sonra xarici donorların təsiri ilə ölkəmizdə "üzdənirəqlərin" təşkilatları da yaradılıb. Onlar indi də sərbəst şəkildə fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

Milli Məclisin deputatı

ki, gənclər mənzil alıb evlənə bilsinlər. Əgər hansısa bir şəkildə sosiallaşma problemi varsa, bunu regionlarda təmin etmək lazımdır. Məşğulluğu artırmaq lazımdır ki, adamlar narkomaniyaya yönəlməsinlər. Elə üzdənirəq həyat tərzinə yönəliş də buna bağlı olur. Xaricdən yönəldilən ayrı-ayrı qrupların təsiri altında cins dəyişməyə və başqa addımlar atmağa qol qoyurlar. Bu olduqca təhlükəlidir. Bunu qanunla qadağan etmək insan haqları kontekstində problemlər ortaya çıxarır. Amma cəmiyyətin bütövlükdə yaxşı dəyərləri daha çox önə çəkməsi digər problemlərin artıq belə bir cəmiyyətdə özünün yanlış ideyalarını təbliğ etməsinə imkan tanımayacaq. Onlar bundan çəkinəcək. Ona görə biz daha çox yaxşı nümunələr üzərində işləməliyik. Başqa ölkələrdə təbii ki, bununla bağlı müəyyən qanun-

lar nəzərdə tutulur. Biz də qanunvericilikdə bununla bağlı müəyyən müddəalar nəzərdə tuta bilərik. Amma bu, məsələnin həlli mənasına gəlmir. Ona görə biz çalışmalıyıq ki, bu cür insanların həyat tərzini təbliğ edən məsələlər ortadan qalxsın. Bu gün faktiki olaraq Azərbaycanda LGBT-nin ən çox təbliğ edildiyi yer Azərbaycan televiziyalarıdır, yaxud da sosial şəbəkələrdir. Elə etməliyik ki, bunun xəstəlik,

anormal bir həyat tərzinə qanunvericiliklə təmin edilə bilər, insanlar buna meyillənməsinlər. Eyni zamanda qida təhlükəsizliyi məsələsinə baxmalıyıq. Hormonal xəstəliklərin böyük əksəriyyəti yediyimiz qidalarla bağlıdır. Bunun da mənfi nəticələrini görməliyik. Ona görə bir çox dəyişikliklər edilməlidir. Buna həssas yanaşmalıyıq".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Livanda minlərlə insanın yaralanması, 10 nəfərə yaxın şəxsin ölməsi ilə nəticələnən “peycerli hücum”un sensasion təfərrüatları üzə çıxıb.

Musavat.com xəbər verir ki, şiddətli partlayışlar 30 dəqiqə davam edib.

Hücumla bağlı ABŞ-ın nüfuzlu “The Wall Street Journal” nəşri öz mənbəsinə istinadən maraqlı təfərrüatları paylaşmış. Nəşr yazır ki, partlamış peycerləri Hizbullah son günlər yeni alıb.

“Reuters” agentliyinin Livan təhlükəsizlik qüvvələrindəki yüksək rütbəli mənbəsi və bir başqası bildirib ki, İsrailin Mossad kəşfiyyat agentliyi partlayışlardan bir neçə ay əvvəl Hizbullah tərəfindən götürülən 5 min peycərə partlayıcı yerləşdirib. “Reuters” qaynaqlarından biri peycerlərin Tayvanın “Gold Apollo” şirkətindən olduğunu söyləyib, lakin şirkət verdiyi açıqlamada cihazların istehsal etmədiyini deyib.

“Wall Street Journal” yazır ki, bəzi insanlar partlayışlardan əvvəl peycerlərin həddən ziyadə qızdığını hiss ediblər. Həddindən artıq qızmış litium-ion batareyaları alovlanı bilər, lakin ekspertlər deyirlər ki, peycerlər sındırıldıqda və həddindən artıq qızdıqda adətən belə şiddətli partlayışlara səbəb olmur. Adı açıqlanmayan keçmiş Britaniya ordusunun əməkdaşına istinad edən BBC-nin təhlükəsizlik üzrə müxbiri Frank Qardnerin sözlərinə görə, peycerlərdə 10-20 qram arasında çox güclü hərbi partlayıcı ola bilər.

Partlayıcılar saxta elektron hissədə gizlədilər. Bundan sonra partlayıcı qurğular xüsusi alfa mesaj va-

“Peycerli hücum”un şok təfərrüatları

Bəzi insanlar partlayışlardan əvvəl peycerlərin həddən ziyadə qızdığını hiss ediblər

sitə ilə işə salınıb. Peycərə gələn mesajı oxumaq istəyən istifadəçi cihazı açan kimi partlayış baş verib.

BBC eksperti peycer partlamalarının 1%-dən azının ölümlə nəticələndiyini, lakin yüzlərlə insanın ağır yaralandığını və hadisənin Hizbullah üçün ciddi psixoloji zərbə olduğunu təxmin edib.

“Hizbullah nə üçün peycerlərə ehtiyac duyur və bunun nəticələri nə ola bilər” sualını cavablandıran BBC-nin diplomatik şərhçisi Pol Adams qeyd edib ki, təşkilat müxtəlif qolları arasında əlaqə yarat-

maq üçün əsasən peycerlərdən istifadə edir. 1996-cı ildə İsrail kəşfiyyat xidmətləri HƏMAS-ın baş bomba mühəndisi Yəhya Ayyaşını cib telefonuna yerləşdirilmiş bomba ilə öldürməsindən sonra mobil telefonlardan imtina etmək qərarını etibarlı cihaz kimi istifadə olunub.

Lakin bu dəfə Hizbullah üzvləri supermarketlərdə, küçələrdə, mağazalarda, evlərdə və hətta bərbərlərdə məhz peycerlərin partlaması üzündən yaralanıb və ölüblər.

Peycerlərin şiddətli partlayışları Livanın hər yerindən,

Beyrutdan Bekaa vadisinə qədər və hətta qonşu Suriyada da qeydə alınıb. Partlayışlar kiçik olsa da, bəziləri ölümcül yaralarla müşayiət olunub.

Hizbullah və İsrailin aşağı intensivlikli müharibəyə girdiyi bir vaxtda bu hücum Hizbullahın insan resurslarını, kommunikasiyalarını və üzvləri sırasında qorxu və çaşqınlıq yaratmağa, psixoloji durumlarını sarsıtmağa yönəlib.

İsrail baş verənlərə münasibət bildirməyə tələsmir. Lakin peycer partlayışlarının onlar tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat olduğuna da şübhə

yoxdur.

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu dünən ABŞ-ın xüsusi nümayəndəsi Amos Hoxşteynə deyib ki, İsrail “öz təhlükəsizliyini təmin etmək üçün nə lazımdırsa edəcək”.

Nəşr yazır ki, Livan-İsrail sərhədində, Livanın cənubunda böyük hərbi müdaxilə üçün lazım olan qoşun və zireh konsentrasiyasına dair hələ heç bir əlamət görünmür. Lakin partlayışlar eskalasiyanın olacağını göstərir.

Hizbullah partlayışların səbəblərini araşdırdığını və İsrailin məsuliyyət daşdığını bil-

dirib.

İsrail rəsmiləri partlayışlarla bağlı açıqlama verməyib. Bununla belə, bombardmanlardan bir neçə saat əvvəl İsrailin təhlükəsizlik xidməti bildirib ki, sakinlərin təhlükəsiz qayıtmasını təmin etmək üçün şimalda Hizbullah hücumlarını dayandırmaq terrorçulara qarşı müharibənin rəsmi məqsədinə çevrilib. İsrail ordusuna 60 minə yaxın israilinin təhlükəsiz qayıtmasını təmin etmək tapşırılıb.

İsrail dəfələrlə Hizbullahı Livanın sərhəd bölgələrindən çıxarmaq və qruplaşmanın davamlı atəşini dayandırmaq üçün hərbi əməliyyata başlayacağı ilə hədələyib. HƏMAS qruplaşmasının İsraili işğal etdiyi və İsrail ordusunun Qəzza zolağında əməliyyata başladığı 7 oktyabrda bəri Livanla sərhəddə Hizbullahla demək olar ki, hər gün atışma olur. Həm Hizbullah, həm də HƏMAS İranın dəstəyinə arxalanır. İsrail və Qərb ölkələri hər iki qrupu terrorçu hesab edir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Onlayn alış-verişdən vətəndaşlar razı, yoxsa narazıdır? - yanılan kim, qazanan kim...

Məhsulun dəyişdirilməsi və qaytarılması ilə bağlı onlayn ticarətdə böyük problemlər yaşanır

Son illərdə ölkədə dəb düşən işlərdən biri də onlayn alış-verişdir. Hazırda bu biznes bütün dünyada çiçəklənməkdədir.

Real alış-verişdən fərqli olaraq virtual bazarlığın qiymət fərqi olsa da, təbii ki, mənfi tərəfləri də var. Məhsulların hiylə ilə təqdim edilməsi, məsələn, bir aksesuarı (telefon qabı, su qabı və s.) stulun üzərinə asıb, reklama çıxarırlar. Əksəriyyət bunun masa ilə komplekt olduğunu zənn edir, xüsusi diqqət yetirməyə məhəyyəti tuta bilmir, sifariş verir. Sonda isə 15-20 manata Bakıda xırdavat mağazalarında 1-2 manata satılan aksesuar gəlir çıxır. Bəzən isə mal yolda itir, fərqli ölçü gəlir və s.

Vətəndaşlar onlayn alış-veriş necə edir? Yanılanlar, yoxsa qazananlar çoxdur?

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, bütün dünyada klassik və onlayn tica-

rət ciddi rəqabətdədir: “Təsədüfi deyil ki, istehlakçı hüquqlarını qoruyan beynəlxalq təşkilatın 2024-ci 15 mart çağırışında deyilir ki, dünya ölkələri onlayn ticarətin vəziyyətini müzakirə etsin.

Bu ciddi bir problemdir. Onlayn ticarət getdikcə üstün-

lük təşkil edir. Və onlayn alverçilər alıcı marağından sui-istifadə edir.

Məsələn, onlayn ticarət vasitəsi ilə alınan dərmanların 70 faizi saxta olur. Bizə bununla bağlı xeyli şikayətçi müraciət edir. Şəxs deyir ki, onlayn yolla məhsul alıb və tələbatına uy-

ğun çıxmayıb. Buna görə də onu qaytarmaq istəyir. Qarşı tərəf isə telefonu qapadıb və onun zənglərinə cavab vermir. Yaxud da alıcı şikayətində bildirir ki, məhsul ona təhvil verildikdən kassa çeki almayıb və eyni zamanda sifariş tələbatına uyğun deyil. Kassa çeki ol-

madığına görə isə nə dəyişə, nə də qaytara bilir.

Digər şikayətçi isə onlayn yolla televizor alıb. O, paketi açanda görüb ki, televizorun ekranı sınıqdır. Və onu qarşı tərəfə heç cür sübut edə bilmirdi. Məhsulun dəyişdirilməsi və qaytarılması ilə bağlı onlayn ticarətdə böyük problemlər yaşanır. Təəssüflər olsun ki, beynəlxalq onlayn ticarətə yerli onlaynçılar da qoşulublar. Onlar da istehlakçıları aldadırlar və zənglərə cavab vermirlər. Və bütün bunlar istehlakçı hüququnu pozur. Çox təəssüf ki, onların hüquqları ilə bağlı qanun 1995-ci ildən sonra dəyişilməyib. Halbuki 14 gün ərzində məhsulun qaytarılması və dəyişdirilməsi təmin edilməlidir.

Bu sahədə dövlət orqanları da boşluğa yol verir. İqtisadiyyat Nazirliyi və Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyi bu sahədə həddindən artıq acizlik göstərir. İstehlakçıları ancaq məhkəməyə yönəldirlər. Azərbaycanda oktyabr ayında onlayn ticarətçilərin böyük konfransı keçiriləcək. Həmin konfransda bu sahədə olan problemləri səsləndirəcəm”.

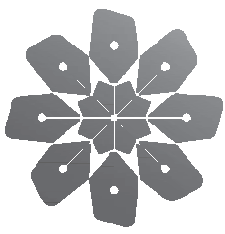
Tanınmış hüquqşünas Əkrəm Həsənov bildirib ki, son zamanlar onlayn alış-verişlə bağlı şikayətlər artır. Onun sözlərinə görə, məhsullar xaricdən sifariş edildi-

yinə görə Azərbaycanda hüquqi cəhətdən heç nə etmək mümkün deyil: “Buna görə də həmin şirkətləri Azərbaycanda məhkəməyə vermək olmur. Onlar Azərbaycanda olsaydı, belə vətəndaş üçün məhkəməyə müraciət etmək problemidir. Çünki məhkəməyə müraciət etmək onlayn alış-verişdən daha başa gəlir.

Onlayn sifariş zamanı vətəndaşlar diqqətli olmalıdır. Belə halla qarşılaşanda onu ictimailəşdirsinlər ki, digərləri də məlumatlı olsun. Və fırıldaş şirkətlərdən insanlar məhsul almasın. Eyni zamanda onlayn alış-veriş çox tanınmış saytlardan alsınlar. Hər saytdan sifariş verməsinlər. Hər onlayn ticarət edən etibarlı deyil”.

İqtisadçı Natiq Cəfəli deyir ki, Azərbaycan onlayn ticarətə gec qoşulub. Dünyada bu, 10-15 ildir ki, aktiv şəkildə inkişaf edir: “Ona görə də onlayn ticarətlə bağlı ciddi qanunvericilik bazası hazırlanmalıdır. İstehlakçıların hüquqlarının qorunması ilə bağlı ciddi addımlara ehtiyac var. Nəticə etibarilə onlayn platformalarının Azərbaycan təmsilçiləri istehlakçıların hüquqlarını pozduqlarına görə ard-arda cərimələnsələr, onlar heç vaxt istehlakçıları aldatmazlar. Hüquqi baza yenidən işlənməlidir”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Yeni dərslərin başlanması ilə Azərbaycanda valideynlərin daha bir qayğısı da övladlarının düzgün qidalanması ilə bağlıdır. Məktəbə getmədən öncə düzgün qidalanma, səhər yeməyi, dərslər saatlarında məktəb bufetindən alınanlar, eləcə də dərslərdən yorğun gələn uşağın iştahsızlığı. Dərslərin 9 ay davam etdiyini nəzərə alanda bu, əhəmiyyətli bir döndürmədir və uşaqların həmin ərzində necə qidalanması önəm daşıyır.

Məktəblilər meyvə-tərəvəz yerinə qeyri-sağlam qidalardan istifadə edir

Ümumiyyətlə, dünya üzrə yeniyetmələrin 21%-i tərəvəz, 34%-i isə meyvəni gündə bir dəfədən az istehlak edir. Əksinə, məktəblilərin 42%-i hər gün qazlı şirən içkilər, 46 %-i isə həftədə ən azı bir dəfə fast-food adlanan qeyri-sağlam qidalardan istifadə edir.

Azərbaycanda da çoxsaylı monitorinqlər, məktəblilər arasında qidalanma sorğuları aparılır və nəticələr göstərir ki, onlar arasında sağlam qidalanma verdişlərinin aşılmasına və rasionlarının dəyişməsinə dəstək ola biləcək bütün tədbirlərin həyata keçirilməsi olduqca zəruri və təxirəsalınmazdır. Bu da öz növbəsində uşaqlar arasında piylənmə və artıq çəki, mikronutrient dediyimiz mineral və vitaminlərin çatışmazlığına gətirib çıxarır.

“Şagirdlər arasında qidalanma ilə bağlı ən çox yayılan səhvlər səhər növbəsində oxuyanların çox vaxt məktəbə ac və ya yüngül, “ayaqüstü” atışdırmaqlar yeyərək gəlməsidir. Günə və dərşə gümrah, sağlam başlamaq üçün faydalı səhər yeməyi çox vacibdir”.

Bu fikirləri “Sağlam radio”da yayımlanan “Sağlam səhər” verilişində qonaq olan **pediatr Günay Rəsulova** açıqlayıb.

Onun sözlərinə görə, hazır paketli qidalar, fast-food, tez hazırlanan sendviçlər, yüksək şəkər tərkibli hazır bişmələr boş və yüksək kalorili, qida dəyəri isə çox az olduğu üçün uşaqlar bu qidalardan uzaq olmalıdırlar:

“Valideynlər uşaqların məktəbə yaxın ərazilərdən “ayaqüstü” qidalar almalarına nəzarət etməlidirlər. Səhər uşağı məktəbə şirən çay içərək göndərmək kimi bir verdişimiz var. Səhər saatlarında yüksək şəkərli yeyəcək və içəcəklərin qəbul edilməsi, dərslər saatlarında qanda şəkərin miqdarının artması nəticəsində uşağın halsız, yorğun, əzgin hiss etməsinə və baş ağrısına səbəb ola bilər. Məktəbə gədən uşağın qidasının boş kalorili yükündən deyil, sağlam, proteinlə zəngin, vitaminli, rahat həzm edilə bilən qidalardan ibarət olmasına diqqət etməliyik”.

Pediatr bildirib ki, məktəblilərin plastik şüşədə su qablarında olan suları içməsi də tövsiyə edilən deyil: “Həmçinin uşaqların məktəbə, kəskin qoxu verən, narahatedici qidalar gətirməsi və yeməsi uyğun görülür. Bu həm uşağın özü, həm də ətrafdakılar üçün narahatedicidir”.

Uşaqlara sutka ərzində nə qədər kalori qəbul olunur?
3-6 yaş-1900 qida kalorisi (kkal)

Uşaq və gənclər

ÜSAVAT
N 169 (8542) 19 sentyabr 2024

Müasir uşaqlar “ayaqüstü yemək”lərin aludəçisi olub

Buna səbəb nədir - vaxt azlığı, valideyn məsuliyyətsizliyi, yoxsa..?

7-11 yaş -2300 qida kalorisi (kkal)

11-14 yaş - 2500 qida kalorisi (kkal)

14-18 yaş-300 qida kalorisi (kkal).

Nəzərə almaq lazımdır ki, hər bir uşaq və yeniyetmənin kalori tələbatı onun aktivlik dərəcəsindən asılıdır və idmanla məşğul olma gündəlik kaloriyə olan tələbatı əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Su qəbulu

Suyun orqanizmdə qida maddələrinin daşınması və hüceyrələrin normal fəaliyyəti, habelə bədən temperaturunun 36.60 C saxlanılmasında müstəsna rol var. Aşağıdakı cədvəldə uşaq və yeniyetmə orqanizminin suya olan gündəlik tələbatı verilib. Fiziki cəhətdən fəal olan və isti iqlim şəraitində yaşayan uşaqların suya tələbatı daha çox ola bilər.

Qida qəbulunda əsas qaydalar:

1. Yalnız aclıq hissi olduqda yemək;
2. Qidaları gündə 4-5 dəfə kiçik porsiyalarla qəbul etmək;
3. Yemək yeyərkən televiziya baxmaq, yazı oxumaq və ya çətin problemlərin həllindən danışmaq;
4. Hər bir yemək tikəsinə yaxşıca çeynəmək;
5. Həddən artıq qida qəbul etməmək (masadan yüngül aclıq hissi ilə qalxmaq);
6. Müxtəlif cür qidalar qəbul etmək;
7. Gün ərzində suya olan tələbatı (2-2,5 litr) təmin etmək;
8. Şirən qazlaşdırılmış suları içməmək.

Sağlam qidalanmaya riayət edilmədikdə yaranan fəsadlar:

- Diqqətin itməsi;
- Bədən çəkisinin normaldan çox və ya az olması;
- Zəiflik və həddən artıq yorğunluq;
- Yaddaşın və düşünmə qabiliyyətinin zəifləməsi;
- İmmunitetin aşağı düşməsi;
- Artıq çəki və piylənmə.

Səhiyyə Nazirliyi qaydalar açıqlayıb - uşaqlar belə qidalansın!

Səhiyyə Nazirliyi Azərbaycan məktəblilərinin qidalanması qaydalarını açıqlayıb. Qaydalarda uşaq və yeniyetmələr üçün sağlam qidalanmanın əsas prinsipləri Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının qidalanmaya dair tövsiyələrinə əsasən işıqfor prinsipi üzrə qurulub: “Yaşıl rəngdə göstərilən qidalara məhdudiyyət qoyulmamalıdır ki, bunlara da kəpəklili çörək, yarmalar, sutka ərzində 400 qramdan az olmayan meyvə və tərəvəz daxildir. Sarı rəngdə olan qidalara ət, balıq, süd məhsulları: balı (yağlı/yağsız) növləri, süd məhsulları, ət və toyuq (yağsız) daxildir. Qırmızı rəngdə göstərilən şəkər, yağ, şirniyyat məhsullarından isə çəkinmək lazımdır”.

Qeyd olunub ki, sağlam qidalanmanın əsaslarına riayət edilməməsi məktəbli və yeniyetmələrdə diqqətin itməsi, bədən çəkisinin normadan çox və ya az olması, zəiflik və həddən artıq yorğunluq, yaddaşın və düşünmə qabiliyyətinin zəifləməsi, immunitetin aşağı düşməsi, çəki artması və piylənmə kimi problemlərə gətirib çıxarır: “Məktəblilərin rasionunda beynin funksiyası üçün yumurta, düyü, noxud, qaraciyər, yulaf, yağsız kəsmik, soya, sinir sistemi üçün pendir, balıq, süd, yağ, meyvələr, yaddaş üçün yağsız mal əti, toyuq, sarı pendir, dəniz məhsulları, görmə itiliyi üçün yerkökü, turşəng, ərək, alma, pomidor, şirən bibər və balıq, enerji üçün yarmalar (qarabaşaq, manna, düyü), üzüm, kartof, kələm, meyvələr, sümük və əzələlərin inkişafı üçün soya, pendir, balıq lobya, süd kəsmik, çörək, tərəvəzlər mütləq olmalıdır. Əsas qida qəbülləri arasında 200 qram meyvə və 200 qram tərəvəz yemək qida maddələrinin defisitinin qarşısını alır”.

Uşaqlara sutka ərzində nə qədər kalori tələb olunduğu da açıqlanıb. Belə ki, 3-6 yaş uşaqlarda 1900 qida kalorisi (kkal), 7-11 yaşda 2300 kkal, 11-14 yaşda 2500 kkal, 14-18 yaşda isə 3000 kkal tələb edilir.

Uşaq və yeniyetmə orqanizminin suya olan gündəlik tələbatı isə belədir: 4-8 yaşlı uşaqlar gündəlik 5 stəkan, 9-13 yaşlı uşaqlar 7-8 stəkan, 14-18 yaşlı uşaqlar isə gündəlik 8-11 stəkan su qəbul etməlidirlər.

Qida qəbulunda yalnız aclıq hissi olduqda yemək, qidaları gündə 4-5 dəfə kiçik porsiyalarla qəbul etmək, hər bir yemək tikəsinə yaxşıca çeynəmək, həddən artıq qida qəbul etməmək, müxtəlif cür qidalar qəbul etmək, gün ərzində suya olan tələbatı (2-2,5

litr) təmin etmək, şirən qazlaşdırılmış suları içməmək, yemək yeyərkən televiziya baxmaq, yazı oxumaq və ya çətin problemlərin həllindən danışmaq kimi əsas qaydalara riayət etmək lazımdır.

Valideynlər uşağa nümunə göstərməlidir

Ekspertlər bildirir ki, uşaqlara sağlam qidalanma verdişlərinin aşılması valideynlərin müsbət nümunə göstərməsi ilə mümkündür. Əgər valideynlər sağlam qidalanmaya riayət etməsələr, onda belə verdişlərin qazanılmasına inam yaratmaq xeyli çətinləşir. Uşaqlar üçün televizora, videooyunlara və kompüterə ayrılan vaxt dəqiq təyin edilməlidir. Belə verdişlərə aludə olmaq adətən oturmaq həyat tərzi sürmək və əlavə qida qəbul etməyə səbəb olur. Nəticədə, piylənmə və ürək-damar xəstəliklərinin yaranması riski artır. Uşaq və yeniyetmələrdə sağlam qidalanma haqqında düzgün təsəvvür yaranılmasına çalışılmalıdır. Bu məqsədlə, yeniyetmələrə qida hazırlanmasında və yeməklərin seçilməsində iştirak etmək imkanı yaradılmalıdır.

Ailə ilə birgə qida qəbulu sağlam qidalanma verdişləri yaradır və ailə ilə keçirilən vaxt uşaqlar üçün çox əhəmiyyətlidir. Bu, uşaqlarda gündəlik sağlam qidalanma rejimi yaradır. Bütün bunlar sağlam qidalanma ideyasını aşılayır və onu həyat tərzinə çevirməyə imkan verir. Uşaqları qida maddələri ilə təşviq etməkdən çəkinmək lazımdır. Konfet və qalyanaltılarla müqafatlandırma isə pis verdişlərin formalaşmasına kömək edir. Yemək qəbulu bir ailə tədbiri kimi təşkil edilməlidir. Uşaqlarla bir masa başında oturduqda, onlarda sağlam olmayan qida qəbulu və ya həddindən artıq yemək şansı azalır.

Uşaqların sağlamlığı üçün məsul olan tibb işçiləri tərəfindən şagirdlərin ürək-damar sisteminin normal inkişafına diqqət yetirilməsi, bədən kütlə indeksinin təyin edilməsi, arterial təzyiqin və qanda xolesterolun miqdarının ölçülməsi təmin olunmalıdır.

İmkan verilməlidir ki, uşaqlar müxtəlif fiziki aktivlik növlərini təcrübədən keçirsinlər və seçsinlər.

Dünya Bankı: “Azərbaycan su ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi üçün tədbirlər görməlidir”

Azərbaycanda iqlim dəyişikliyi ilə su çatışmazlığı getdikcə artır.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bunu Dünya Bankının Azərbaycan üzrə meneceri Stefanie Stallmeister “Su təhlükəsizliyi problemlərinin həll edilməsi üçün su sektorunda effektiv institutlara və proqramlara keçid” hesabatının təqdimatında deyib.

“Azərbaycanda su ehtiyatlarının təxminən 70%-nin transşərhəd olması vəziyyəti daha da gərginləşdirir, bu o deməkdir ki, Azərbaycanın su təchizatı başqa ölkələrdən asılıdır”, - o əlavə edib.

Ölkə meneceri qeyd edib ki, bunları nəzərə alaraq Azərbaycan hökuməti məhdud olan su ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi üçün tədbirlər görməlidir. Bu istiqamətdə ən vacib addımlardan biri institusional təşkilatın təkmilləşdirilməsidir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

ÜSAVAT

Son səhifə

N 169 (8543) 19 sentyabr 2024

Başınızda sıxılma hissi varsa, diqqətli olun

Başınızda sıxılma hissi varsa, bu, nəyin əlamətidir və nə etmək lazımdır? Türkiyəli həkim, Beykent Universiteti Xəstəxanasının nevrologiya üzrə mütəxəssisi Selma Akkaya Arı gərginlikdən qaynaqlanan baş ağrıları ilə bağlı açıqlamalar verib. Onun sözlərinə görə, müasir həyatın stressi və gərgin iş rejimi baş ağrılarının ən çox yayılmış səbəblərindəndir. Gərginlikdən qaynaqlanan baş ağrıları başın ənsə və arxa hissəsindən başlayaraq bütün başa yayılır, sıxılma və təzyiq hissi yaradır. “Bu cür ağrılar adətən stress, yuxusuzluq, özələ gərginliyi və digər faktorlardan qaynaqlanır. Gərginlik tipli baş ağrıları adətən yüngül və ya orta şiddətdə olur, miqren kimi baş ağrıları ilə müqayisədə ürəkbulanma və qusma kimi şikayətlərə nadir hallarda rast gəlinir. Ağrının müddəti bir neçə saatdan bir neçə günə qədər davam edə bilər. Bəzi xəstələr başlarında bir sargı varmış kimi təzyiq hissi duyurlar”, - deyər nevroloq qeyd edib.

Gərginlik tipli baş ağrılarının qarşısının alınması və müalicəsi mümkündür.

“Uzun müddət kompüter qarşısında işləyənlər üçün ergonomik oturmaq şəklinin tənzimlənməsi vacibdir. Keyfiyyətli və yetərli yuxu baş ağrıların qarşısının alınmasında mühüm rol oynayır. Baş və boyun nahiyyəsinə tətbiq olunan isti və ya soyuq kompres də əzələləri rahatlaşdıraraq ağrıları aradan qaldıra bilər”, - deyər o əlavə edib. “Əgər baş ağrıları ilə yanaşı, ürəkbulanma, qusma və ya görmə pozğunluğu kimi əlamətlər varsa, bu hal ciddiyyə alınmalıdır”, - mütəxəssis xəbərdarlıq edib. Selma Akkaya Arı lazımsız dərman istifadəsindən qaçınmağı da vurğulayıb. “Uzunmüddətli və şiddətli baş ağrıları müxtəlif xəstəliklərin əlaməti ola bilər və mütləq mütəxəssis rəyi alınmalıdır”, - deyər o bildirib.

Körpələrə nə qədər duz vermək olar?

Insan orqanizmində baş verən proseslər üçün natrium xlorid son dərəcə vacibdir. Natrium və xlorid ionları hüceyrələrdə su balansının qorunması, elektrik signallarının ötürülməsi (ürəyin işinə təsir göstərir) və digər mühüm fizioloji proseslərdən məsuldur. Duz çox vacib olduğundan, uşağın pəhrizində olmalıdır. Körpələr bir yaşa çatmazdan əvvəl ehtiyac duyduqları hər şeyi ana südü və ya süd qarışığından alırlar. Bir qayda olaraq, körpə gündəlik natrium və xlor normasının üçdə birini adi qidasından alır: natrium yumurta, kəsmik, kefir, pomidor, yulaf ezmesi, alma və s., xlor isə mal əti, düyüdə olur. Uşaqlar üçün tövsiyə olunan gündəlik duz norması hər 10 kiloqram bədən çəkisi üçün təxminən 0,5 qramdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Yaponiya tarixində ilk: bir əsrdən çox yaşayan minlərlə insan

Yaponiya tarixində bir ilk yaşanıb. Ölkədə 100 yaşdan yuxarı insanların sayı ilk dəfə olaraq 95 minə keçib. Yaponiyanın Səhiyyə, Əmək və Rifah Nazirliyi ölkədə artan yaşlı əhəlinin sayı ilə bağlı statistik məlumatları açıqlayıb. Buna əsasən, 100 yaşdan yuxarı əhəlinin sayı ardıcıl 54 ildir ki, artır. Sentyabr ayı etibarilə ölkədə bir əsrdən çox yaşayanların sayı 95 min 119 olaraq qeydiyyata alınıb. Keçən ilki məlumatlarla müqayisədə 2 min 980 artım olub və yaşı 100-dən yuxarı olanların 83 min 958 nəfərinin qadın, 11 min 161 nəfərinin isə kişi olduğu müəyyən edilib. “Yaşlıların rahat yaşamağa davam etmələri üçün tibbi xidmətlər və tibb bacısı xidməti də daxil olmaqla, sosial rifah xidmətlərini artırmağa çalışacağıq”, - deyər nazirlik sözçüsü mövzu ilə bağlı açıqlamasında bildirib. Qeyd edək ki, Yaponiyada bir əsrdən çox ömür sürənlərlə bağlı əhəli məlumatları ilk dəfə 1963-cü ildə qeydə alınmağa başlayıb. Təxminən 125 milyon əhalisi olan Yaponiya uzunömürlülük müddəti ilə tanınır. Ən yaşlı insan olan 116 yaşlı Itōoka Tomiko da Yaponiyada yaşayır.

Pişiyyə rusu lotereyada qalib etdi - milyonər oldu

Rusiyanın Smolensk şəhərində lotereyada böyük məbləğ udan kişi bir neçə gün əvvəl yuxusunda pişik görüb və pişiyin ona maddi uğur barədə proqnoz verdiyini iddia edir. Onun sözlərinə görə, camaat arasında belə yuxular maliyyə uğurunun əlaməti hesab edilir.

Məlumatla görə, tirajda 140 milyon rubl (2 milyon 500 min manatdan çox) məbləğ udan kişi üç ildir ki, lotereyalarda iştirak edir. “Qələbədən bir neçə gün əvvəl yuxumda pişik gördüm və o, bütün mənzili çirkləndirmişdi”, - deyər kişi qeyd edib.

Təzəliklə milyonçuya

çevrilən kişi özünün avtomobil nəqliyyatı sahəsində biznesinin olduğunu bildirib. O, qazandığı məbləği böyük torpaq sahəsi olan bağ evinin alınmasına xərcləməyi planlaşdırır. Onun sözlərinə görə, çoxdan belə bir arzusu olub, lakin indi bunu reallaşdırmaq üçün əlindəki əmlakı satmağa ehtiyac qalmayacaq.

ABŞ-da uşaqları iflic edən virus həyəcanı

ABŞ-ın Xəstəliklərə Nəzarət və Qarşısının Alınması Mərkəzi (CDC) onurğa beynini iflic edən kəskin yumşaq mielinin törədici

enterovirus D68 (EV-D68) barədə həyəcan təbili çalıb. Virus ABŞ-ın çirəkab sularında aşkar edilib. Bildirilib ki, EV-D68 xüsusilə

kiçik uşaqlarda sinir sistemi üçün real təhlükə yaradır, ayaqlarda, qollarda zəifliyə səbəb olur və iflicə, əlilliyə gətirib çıxarır. “Nəzərə alsaq ki, hazırda kəskin yumşaq mielinin müalicə üsulları yoxdur, vəziyyət son dərəcə narahatedicidir. Hətta uzunmüddətli intensiv fizioterapiya kursu belə xəstəlikdən sonra tam bərpağa zəmanət vermir. Bir çox uşaqlar ömürlük əlil qalırlar”, - deyər CDC-nin aparıcı mütəxəssisi doktor Con Smit bildirib. CDC valideynləri sayıq olmağa və uşaqlarda ilk xəstəlik əlamətləri görünən kimi dərhal tibbi yardıma müraciət etməyə çağırıb.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.